

Kariéra versus rodina – preference mladých žen ve Zlínském kraji

Lucie Kurová

Bakalářská práce
2016

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lucie Kurová**
Osobní číslo: **H13046**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Kariéra versus rodina – preference mladých žen ve Zlínském kraji**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti rodiny, profesní dráhy a systému sociálního zabezpečení.
Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.
Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BĚLOHLÁVEK, František. Osobní kariéra. Praha: Grada, 1994. ISBN 80-7169-083-x.
FRITZ, Hannelore. Spokojeně v zaměstnání. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-113-1.
HELUS, Zdeněk. Sociální psychologie pro pedagogy. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-4674-6.
CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
KRAUS, Blahoslav. Základy sociální pedagogiky. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.
MOŽNÝ, Ivo. Rodina a společnost. Praha: Sociologické nakladatelství, 2006. ISBN 80-86429-58-x.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Eva Šalenová

Ústav pedagogických věd

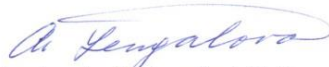
Datum zadání bakalářské práce:

9. prosince 2015

Termín odevzdání bakalářské práce:

27. dubna 2016

Ve Zlíně dne 9. prosince 2015

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 21.3.2016

.....
Hurov

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá problematikou volby mladých žen ve Zlínském kraji mezi rodinou a kariérou. Teoretická část práce se věnuje rodině, jejímu vývoji, proměnám, typům a funkcím a gender rolím. Dále se zabývá kariérou, kariérovými typy, etapami vývoje a dvoukariérovým manželstvím, předkládá důvody volby mladých žen mezi rodinou a kariérou. Součástí teoretické části je také kapitola o rodině a sociální politice, která se zabývá dávkami státní sociální podpory a dávkami nemocenského pojištění. Praktická část bakalářské práce je tvořena kvantitativním výzkumem zjišťujícím formou dotazníkového šetření preference mladých žen a to mezi rodinou a kariérou. V závěru bakalářské práce jsou shrnuty poznatky získané z výzkumu.

Klíčová slova: rodina, kariéra, gender, bezdětnost, odkládání mateřství, sociální politika, sociální dávky státu, mladé ženy

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with the issue of young women in the Zlín region choosing between the family and the career. The theoretical part covers the family, its development, changes, types and functions and gender roles. Next, it deals with the concept of career, career types, development stages and dual-career marriages, and gives reasons why young women have to choose between the family and the career. Integrated in the theoretical part, there is also a chapter about family and social policy, which looks into state social support benefits and sickness insurance benefits. The practical part of the bachelor thesis contains quantitative research trying to establish through a survey the preferences of young women choosing between the family and the career. In conclusion, the bachelor thesis summarises the evidence obtained from the research.

Keywords: family, career, gender, childlessness, postponing motherhood, social policy, state social support benefits, young women

Děkuji především Mgr. Evě Šalenové za odborný dohled nad mou bakalářskou prací, za její individuální přístup, cenné rady, připomínky a doporučení, také za její ochotu a vstřícné jednání. Dále bych chtěla poděkovat všem osloveným respondentkám za jejich ochotu při vyplňování dotazníku. V neposlední řadě patří mé poděkování také rodině, která mě po celou dobu studia podporovala a byla mi oporou.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 RODINA	13
1.1 HISTORICKÝ VÝVOJ RODINY	13
1.2 TENDENCE V PROMĚNÁCH SOUČASNÉ RODINY	15
1.3 TYPY RODINY	16
1.4 FUNKCE RODINY	17
1.5 VÝCHOVNÉ STYL.....	18
1.5.1 Typy problémově zatížených rodin.....	19
1.6 RODINA A MĚNÍCÍ SE GENDER ROLE.....	20
2 KARIÉRA	23
2.1 KARIÉROVÉ TYPY	23
2.2 ETAPY VÝVOJE KARIÉRY	25
2.3 DVOUKARIÉROVÉ MANŽELSTVÍ A POSTAVENÍ ŽEN NA TRHU PRÁCE.....	26
3 VOLBA MEZI RODINOU A KARIÉROU	28
3.1 ABSENCE RODIČOVSTVÍ – BEZDĚTNOST.....	29
3.2 ODKLÁDÁNÍ MATEŘSTVÍ	30
3.2.1 Rizika pozdního mateřství.....	32
3.3 PRACUJÍCÍ MATKA – SKLOUBENÍ ROLÍ	33
3.3.1 Úlevy v zaměstnání	33
3.3.2 Jesle a mateřská škola	34
3.3.3 Otcové na rodičovské dovolené	35
3.4 STUDUJÍCÍ MATKA – VÝZKUMNÝ PROJEKT ISEA.....	36
4 RODINA A SOCIÁLNÍ POLITIKA	37
4.1 DÁVKY STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY.....	38
4.1.1 Přídavek na dítě	38
4.1.2 Příspěvek na bydlení	39
4.1.3 Rodičovský příspěvek	39
4.1.4 Porodné	40
4.1.5 Pohřebné.....	40
4.2 DÁVKY NEMOCENSKÉHO POJIŠTĚNÍ.....	41
4.2.1 Peněžitá pomoc v mateřství	41
4.2.2 Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství	42
II PRAKTICKÁ ČÁST	43
5 EMPIRICKÉ ŠETŘENÍ	44
5.1 CÍLE EMPIRICKÉHO ŠETŘENÍ	44
5.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY A HYPOTÉZY	44
5.3 METODA EMPIRICKÉHO ŠETŘENÍ	47
6 ANALÝZA VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	48

6.1	POPIS VZORKU RESPONDENTEK	48
6.2	OKOLNOSTI VEDOUcí MLADÉ ŽENY K UPŘEDNOSTNĚNÍ RODINY ČI KARIÉRY.....	53
6.3	CO JE PRO MLADÉ ŽENY V JEJICH ŽIVOTĚ NEJDŮLEŽITĚJŠÍ	64
6.4	CO PRO MLADÉ ŽENY ZNAMENÁ ZAMĚSTNÁNÍ.....	66
6.5	MYSLÍ SI MLADÉ ŽENY, ŽE KARIÉRA MÁ VLIV NA VZTAHY V RODINĚ?.....	68
6.6	ZJIŠTĚNÍ NÁZORŮ NA MATEŘSTVÍ JAKO ZÁTĚŽOVOU SITUACI.....	72
7	SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU A DISKUSE	78
8	DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	80
	ZÁVĚR	81
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	82
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	87
	SEZNAM OBRÁZKŮ	88
	SEZNAM TABULEK.....	89
	SEZNAM PŘÍLOH.....	91

ÚVOD

Postavení ženy ve společnosti a rodině se neustále mění a vyvíjí. Po celou řadu generací plnila žena především role týkající se mateřství, péče o rodinu a o muže. Muž byl zase po celá staletí živitelem, měl dominantní postavení v rodině. Pro muže i ženu byly tyto role po dlouhou dobu jasně vymezené a neměnné. Změna nastala až během posledních tří generací, kdy ženě přibyla nová role, a to zaměstnání.

Sladění rodinné a pracovní role ženy, možnost kariérního růstu žen – matek, jsou v posledních letech velmi diskutovaným tématem nejen v ČR, ale i na mezinárodní úrovni. I když existuje mnoho zákonů, nařízení a doporučení vlády v rámci České republiky, ale i v rámci celé Evropské unie, přesto se ženy cítí v zaměstnání často diskriminované a znevýhodňované. Tato situace je dána dvojitou rolí ženy. První rolí je žena matka, která má na starosti výchovu dětí a chod domácnosti, druhou rolí potom žena na trhu práce a budování její kariéry. Skloubit dohromady tyto dvě náročné role je velmi obtížné a mnohdy se to ženám vůbec nedaří. Důvodů může být mnoho, špatně nastavená koncepční politika, nedostatek předškolních zařízení, neochota ze strany zaměstnavatelů, co se týká úlev pro pracující matky, ženy samoživitelky, zažitá předsudky a stereotypy, vazby uvnitř samotné rodiny.

Mateřství nebo kariéra? Kterou variantu si zvolit? Tuto otázku si řada dnešních žen dříve či později položí. Ženy jsou sice biologicky nasměrovány k mateřství, ale mnohé z nich se nechtějí vzdát své kariéry. Mohou si položit také otázku, co mateřstvím získají a co ztratí? Odpověď na ni není jednoduchá, záleží to na osobnosti každé jednotlivé ženy, na jejích prioritách. Ženy v dnešní době odsouvají mateřství na později, chtějí se seberealizovat a také nástup na mateřskou pro ně znamená snížení finančního standardu rodiny. Ideální by bylo zvládnout vše – péči o rodinu, domácnost i kariéru. To je však velmi složité.

Právě z důvodu, abych zjistila, čemu mladé ženy dávají přednost, co je pro ně důležitější, zda rodina nebo kariéra, jsem si zvolila toto téma pro svou bakalářskou práci.

Teoretická část se věnuje rodině, jejímu vývoji, proměnám, typům a funkcím a také gender rolím, Dále kariéře, kariérovým typům, etapám vývoje a dvoukariérovému manželství, předkládá důvody volby mladých žen mezi rodinou a kariérou. Součástí teoretické části je také kapitola o rodině a sociální politice, která se zabývá dávkami státní sociální podpory a dávkami nemocenského pojištění.

Praktická část bude tvořena kvantitativním výzkumem zjišťujícím formou dotazníkového šetření volbu mladých žen ve Zlínském kraji mezi rodinou a kariérou. Výsledky budou zaznamenány v tabulkách a grafech, budou vytvořeny hypotézy, které budou buď potvrzeny či vyvráceny na základě výsledků.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 RODINA

Rodina je již velmi dlouhou dobu vnímána jako velmi křehká a zároveň velmi významná instituce. Pro zdravý vývoj jedince má nesmírný význam, plní široké spektrum funkcí a rolí, je vnímána jako jedinečné prostředí. Společnost se rodinu snaží chránit, tento svůj postoj vyjadřuje v podobě zákona o rodině. Rodina zároveň prochází hlubokou proměnou, která často negativně postihuje vztahy uvnitř rodiny a mění její funkčnost. Jejím smyslem, účelem i náplní je vytvořit bezpečné a stabilní prostředí pro společný život a reprodukci nového pokolení. Rodina a její příslušníci jsou pro dítě od narození vzorem chování, dítě se v ní učí orientovat ve společenském prostředí, přejímat zvyky, tradice, role, postoje, normy, hodnoty, rodina ovlivňuje výchovu a socializaci dítěte. (Procházka, 2012, s. 101-102)

V různých literaturách se můžeme setkat s mnoha nejrůznějšími definicemi a vymezeními rodiny. Giddens uvádí, že „rodina představuje skupinu osob přímo spjatých příbuzenskými vztahy, jejíž dospělí členové jsou odpovědní za výchovu dětí. Příbuzenství je vztah mezi jedinci, jenž vzniká buďto sňatkem, anebo pokrevními vazbami v otcovské či mateřské linii.“ (Giddens, 1999, s. 156)

Průcha považuje rodinu „za činitele a instituci, v níž se prostřednictvím jejího výchovného vlivu, do něhož zahrnujeme také životní způsob rodiny, uskutečňuje přenos kulturních (sociálních) vzorů a zachovává se kontinuita kulturního (sociálního) vývoje rodiny i společnosti.“ (Průcha, 2009, s. 487)

Rodina je „strukturovaným celkem (systémem), jehož smyslem, účelem a náplní je utvářet relativně bezpečný, stabilní prostor a prostředí pro sdílení, reprodukci a produkci života lidí.“ (Plaňava, 1994 cit. podle Kraus, 2008, s. 80)

Já osobně se nejvíce ztotožňuji s definicí od Giddense, protože přesně a jasně vystihuje co to rodina je a co je jejím hlavním úkolem.

1.1 Historický vývoj rodiny

První počátky lidské párové rodiny se objevují asi milion let před naším letopočtem. Heterosexuální páry sblížovala silná sexuální vazba doprovázená spoluprací na výchově dětí, které byly dlouhou dobu závislé na člověku, oproti ostatním živočišným druhům. Postupně se rodina rozšiřovala a vznikaly rozšířené příbuzenské sítě se složitými pravidly snubních a ekonomických výměn. Většina příbuzenských systémů byla patrimoniální a patrilokální,

jen zřídka se objevovaly matrimoniální anebo matrilokální systémy. Vznik prvních států jako sociálních organizací nad rodinnými sítěmi se objevuje přibližně 3 000 let před n. l. v Mezopotámii a Egyptě, v Řecku a v Číně později, přibližně 600 let před n. l. V tomto období upadají kmenové rodové systémy a jsou nahrazovány patrimoniálními domácnostmi, kde muži drží ve svých rukou vlastnictví rodiny, služebnictvo i čeleď ozbrojenou k ochraně rodiny a majetku. (Možný, 2006, s. 17)

V období od 16. do 19. století rozlišil Lawrence Stone tři fáze vývoje rodinného života v Evropě. V první fázi převládaly nukleární rodiny, které žily v malých domácnostech, ale přitom udržovaly úzké vztahy se svými příbuznými i komunitou. Pohlavní styk nebyl považován za zdroj rozkoše či potěšení, ale spíše za nutnost sloužící ke zplození dětí, bylo to možná způsobeno tím, že jedinec neměl právo svobodné volby partnera, ale musel se podřídit vůli rodičů, příbuzných či celé obce. Muž zajišťoval rodinu ekonomicky a sociálně, žena se starala o domácnost. Druhá fáze, která trvala od první poloviny 17. století do počátku 18. století, se objevovala převážně jen ve vyšších vrstvách. Nukleární rodina se zřetelněji vymezila a rodinné vztahy se značně odlišovaly od vazeb k ostatním příbuzným. Důraz byl kladen na mateřskou a rodičovskou lásku. Ve třetí fázi dochází k vzestupu citového individualismu, kdy si jedinec sám volí svého partnera, ať už na základě lásky nebo sexuální přitažlivosti, jsou oslavovány sexuální aspekty manželství. Rozvíjí se také domácí soukromí a rodina přestává být místem pracoviště. Vzrůstá rozvodovost, je vyšší počet nesezdaných párů a nižší počet uzavřených manželství, mužské i ženské sociální role prochází mnoha změnami. (Giddens, 1999, s. 157-158)

Sociolog Možný (2006) uvádí základní charakteristiky tradiční, moderní a postmoderní rodiny:

	Tradiční	Moderní	Postmoderní
Struktura	Široká, vícegenerační	Nukleární, manžel- ská	Variabilní, individua- lizovaná
Základní kapitál	Ekonomický	Ekonomický, sociál- ní, kulturní	Sociální, KULTURNÍ
Legitimizace	Sex, děti	Děti	NELEGITIMIZUJE
Role	Komplementární, hierarchizované	Segregované, kom- plementární	Individualizované

Funkce	Univerzální	Pečovatelské, statusotvorné, citové	CITOVÉ
Autorita	Otec	Otec – matka, funkčně segregované	Individualizovaná, slabá
Reprezentace diskurzu	Náboženský, církevní	Občanský	Masmédií
Mezigenerační přenos	Patrilineární, autoritativní	Demokratický, smíšený	Slabý

Tabulka č. 1: Základní charakteristiky tradiční, moderní a postmoderní rodiny

Zdroj: Možný, 2006, s. 23.

1.2 Tendence v proměnách současné rodiny

Postindustriální nebo také neoliberální společnost a rodina ztrácejí své tradiční pojetí a jsou charakterizovány řadou rysů. Jedním z nich je změna nejdůležitějšího odkazu rodičů dětem, za nějž není považován majetek ani společenské postavení, ale mnohem důležitější věc, a tou je vzdělání. Jedinec vyznává jiné hodnoty než dříve, mezi ty cenné bývají řazeny individuální svoboda, osobní rozvoj, možnost volby a sebeuplatnění. Mezi další trendy patří zvyšování věku, ve kterém lidé vstupují do manželství, zvyšuje se počet lidí, kteří žijí v nesezdaném soužití, stoupá počet rozvodů a klesá počet sňatků a porodnosti, přibývá domácností tvořených jen jedním člověkem a roste počet rodin, ve kterých pečuje o dítě jen matka nebo otec. (Průcha, 2009, s. 487-488)

Kraus dále uvádí složitou a dlouhodobou demokratizaci uvnitř rodiny, která způsobila, že žena získala některá práva a povinnosti, které dříve náležely jen muži a děti se aktivněji podílejí na organizaci rodinného života. Přítomnost obou rodičů je pro dítě velice důležitá, protože již od první chvíle svého života se nevědomky učí, jak takový vztah vypadá a jaká má pravidla fungování. Dalším trendem je osamostatnění rodiny, oddělení života jednotlivých generací. Rodina se tak v určité míře dostává do izolovanosti a snaží se uniknout záplavě podnětů dnešního medializovaného a přetechnizovaného života. Moderní technologie mají za následek, že v rodinách ubývá chvil, kdy se všichni její členové schází pohromadě, tráví společně svůj volný čas, sdělují si navzájem své radosti, strasti, zážitky, plány a namísto toho spolu přestávají komunikovat, jen se potkávají a korespondují spolu. Může to být také způsobeno zatížením rodičů pracovními aktivitami, kdy vzrůstá dvoukariérový

model, a dětem nezbyvá nic jiného, než si také žít svůj vlastní život. (Kraus, 2008, s. 83-86)

Procházka ještě k výčtu dodává zvyšující se počet týraných, zneužívaných a zanedbávaných dětí, vysokou sebevražednost mladistvých, jejich kriminalitu, agresivitu a další společensky nežádoucí jevy. Roste také nezaměstnanost způsobená nepříznivou ekonomickou situací. (Procházka, 2012, s. 112-113)

Většina ze zmíněných tendencí se také dotýká psychologických a pedagogických aspektů v působení rodinného prostředí. Pro zdravý vývoj dítěte je významná přirozená struktura a vnitřní stabilita rodiny. Můžeme si však položit otázku, jaký dopad na život nejen rodiny, ale i společnosti bude mít častější výskyt nesezdaných rodičů, rodin s jedním dítětem, výchova nevlastních dětí či vyšší věk rodičů. (Průcha, 2009, s. 488)

1.3 Typy rodiny

V průběhu života se jedinec setká s mnoha typy rodiny. Rodina, do níž se dítě narodí, vyrůstá v ní a má stěžejní vliv na jeho výchovu, se nazývá orientační. Rodinný svazek, který později sám zakládá a přebírá v něm rodičovské role, se nazývá rodina prokreační. Z pohledu generačního soužití rozlišujeme dva typy, a to rodinu nukleární, která je tvořena rodiči, případně jedním rodičem, a dětmi (dítětem). Rodina rozšířená zahrnuje další příbuzenstvo – prarodiče, tety, strýce, atd. (Kraus, 2008, s. 80)

Podle kompletnosti můžeme rozlišovat rodinu úplnou, kterou tvoří oba rodiče a minimálně jedno dítě a rodinu neúplnou, v níž jeden z rodičů chybí. (Průcha, 2009, s. 488)

Z hlediska průběhu socializace má zásadní význam to, do jaké míry se daří rodině vypořádat se s funkcemi, které má plnit. Podle Dunovského rozlišujeme čtyři pásma funkčnosti. Funkční rodina plní všechny své funkce přiměřeně, je schopna zabezpečit dobrý vývoj dítěte, není narušena žádná funkce. Pokud se vyskytne porucha některé z funkcí, která však neohrožuje rodinný systém a vývoj dítěte, hovoříme o rodině problémové. Při výskytu vážnějších poruch některých nebo všech funkcí, které již ohrožují rodinu jako celek a především vývoj dítěte a rodina potřebuje pomoc druhých, hovoříme o rodině dysfunkční. Posledním typem je rodina afunkční, která se vyznačuje tak závažnými poruchami, že rodina přestává plnit své základní funkce, dítěti závažným způsobem škodí, narušuje jeho socializaci, případně ohrožuje jeho existenci. Řešením je odebrání dítěte a umístění v náhradní rodinné výchově. (Dunovský, 1986 in Průcha, 2009, s. 491)

1.4 Funkce rodiny

Nároky a požadavky na rodinu v dnešní době stále vzrůstají. Důsledkem je, že své funkce neplní dostatečně. Na druhé straně však současná doba posílila význam rodiny a je i nadále nenahraditelnou institucí. (Kraus, 2008, s. 81) Mezi hlavní funkce rodiny řadíme:

Biologicko-reprodukční funkce - Tato funkce má význam nejen pro rodinu, ale také pro společnost, která potřebuje stabilní reprodukční základnu. V jejím zájmu je, aby se rodil takový počet dětí, který by naplnil tyto perspektivy. V posledních letech však stále více partnerů plánují jedináčka, a také přibývá případů, kdy lidé vůbec neuvažují o tom, že by přivedli na svět dítě. Význam této funkce pro samotného jedince spočívá v uspokojování biologických a sexuálních potřeb, ale také v potřebě rozmnožování. (Kraus a Poláčková, 2001, s. 79)

V dnešní době se objevuje trend odkladu rodičovství nebo život bez dětí. Rodiče dítě odkládají do budoucna z mnoha důvodů, mezi ty hlavní patří zásah do kariéry, změna způsobu života, zásah do osobní ekonomiky, hrozba nestability vztahu mezi partnery nebo zdravotní riziko. V roce 1985 vzniklo v Kanadě hnutí NO KIDDING, které sdružuje jedince, kteří se rozhodli nemít děti. (Procházka, 2012, s. 104)

Sociálně-ekonomická funkce - Rodina je chápána jako významný prvek v rozvoji ekonomického systému společnosti. Členové se zapojují do výrobní a nevýrobní sféry v rámci svého povolání, ale rodina se především stává významným spotřebitelem a je tedy na ní trh závislý. Porucha této funkce se projevuje hmotným nedostatkem způsobeným nezaměstnaností či zvyšováním nákladů. V dnešní době znovu existuje mnoho rodin, které se podílejí na výrobní sféře. (Kraus, 2008, s. 81-82)

Ochranná funkce - Ochranná neboli zaopatřovací či pečovatelská funkce spočívá v zajišťování životních potřeb všem členům rodiny. Do roku 1989 přejímal tuto funkci stát, avšak v dnešní době se rodina na této funkci podílí a očekává se od ní spoluúčast na jejím plnění. (Kraus, 2008, s. 82)

Socializačně-výchovná funkce - Dítě se v průběhu života učí osvojovat základní návyky a způsoby chování, jež jsou v dané společnosti běžné, přizpůsobuje se životu, připravuje se na vstup do praktického života. Dítě od svého narození přijímá široké spektrum nejrůznějších informací a aktivně je zpracovává. Důležité jsou také vzory, jimiž jsou především rodiče a sourozenci. (Kraus a Poláčková, 2001, s. 80)

Rodina v dnešní době přesouvá odpovědnost za výchovu na školu a očekává, že učitelé napravit chyby, jichž se dopustili. Tyto chyby bývají způsobeny nevhodnými styly ve výchově mezi něž patří velmi liberální, perfekcionista, hypochondrizující a autoritativní styl. (Kraus, 2008, s. 82-83)

Rekreační funkce - Volný čas je chápán jako čas, v němž se jedinec věnuje svým zájmům a zálibám na základě svého svobodného rozhodnutí. Aktivita tohoto typu by se měla týkat všech členů rodiny, ale největší význam mají pro děti. (Kraus, 2008, s. 83)

Emocionální funkce - Tato funkce bývá považována za velmi významnou, protože není zastupitelná, žádná jiná instituce nedokáže vytvořit potřebné citové zázemí jako rodina, a zároveň je velmi ohroženou funkcí, neboť od 90. let minulého století přibývá rodin, které tuto funkci plní částečně, anebo vůbec. Tím dochází k nárůstu dětí citově deprivovaných nebo týraných. Rodina je prostředím, které poskytuje pocit lásky, bezpečí, jistoty. Psychologové upozorňují především na attachment - utváření raného citového vztahu mezi dítětem a jeho matkou, neboť jeho nedostatek vede k neschopnosti vnímat lásku nejen k druhým, ale i k sobě samému. (Procházka, 2012, s. 109-110)

1.5 Výchovné styly

Jedním z nejdůležitějších úkolů rodiny je výchova dítěte, zejména v období raného dětství, předškolního a mladšího školního věku. Výchova bývá nejčastěji charakterizována jako proces záměrného a soustavného působení na člověka s cílem dosažení pozitivních změn v jeho vývoji, úspěšné socializace, probíhá celý život, má adaptační a anticipační charakter, je univerzální, mnohostranná a všestranně orientovaná. (Řezáč, 1998 in Průcha, 2009, s. 489)

Ve starší literatuře se můžeme setkat se třemi typy rodičovských výchovných stylů:

Autoritářský styl – v rodině se projevují přísná pravidla, normy a prosazují se vysoké požadavky na dítě. Rodiče s dítětem příliš mnoho nekomunikují, spíše přikazují dítěti, co má dělat. Za neuposlechnutí či nesplnění jejich požadavků dítě trestají, v neposlední řadě i fyzicky.

Povolující styl – v rodině jsou minimální pravidla, dítěti je dána maximální volnost a trestání se objevuje jen zřídka. Rodiče vedou dítě k samostatnosti, kdy předpokládají, že dítě nakonec přijde k rozumu, samo musí vědět, oč mu jde a samo se musí rozhodovat.

Styl opřený o autoritu – tento styl výchovy je asi nejideálnější. V rodině jsou stanoveny zásady a principy, je vymezeno, co je správné a co ne, zároveň však rodiče s dítětem komunikují a dbají na to, aby dítě požadavkům správně rozumělo a chápalo je. Rodiče jsou dítěti vzorem a autoritou hodnou následování. (Baumrindová, 1989 in Helus, 2007, s. 169)

V literatuře se dále uvádí devět základních stylů ve výchově, tzv. model devíti polí: výchova autokratická, výchova liberální, výchova pesimální, výchova přísná a přitom laskavá, výchova optimální, výchova laskavá a liberální, výchova s rozporným řízením, výchova v „kamarádském“ vztahu a výchova emočně rozporuplná (J. Čáp a P. Boschek, 1995 in Řezáč, 1998, s. 198-199)

1.5.1 Typy problémově zatížených rodin

Nezralá rodina - Jedinci nejsou zralí a dostatečně zkušení na to, aby se mohli stát dobrými a spolehlivými rodiči. Stávají se jimi mnohdy nechtěně, a poté se mohou objevit ambivalentní city k dítěti. Nezralost existuje v několika podobách: v oblasti zkušeností, citů, životních hodnot a životního způsobu. Pojí se s ní i sociální a ekonomické problémy.

Přetížená rodina - Přetíženost v rodině může být individuální, kdy doléhá na matku nebo otce, nebo skupinová, kdy doléhá na oba rodiče a promítá se to do způsobu soužití rodiny. Existuje více druhů: přetíženost konflikty, citovým strádáním, starostmi způsobenými nemocí či postižením v rodině, bytovými a ekonomickými problémy nebo narozením dalšího dítěte. Přetížení bývá většinou jen dočasné.

Ambiciózní rodina - Jedná se o cílevědomou rodinu, kdy rodiče upřednostňují sebeuplatnění, seberealizaci, vzestup na úkor potřeb a rozvoje osobnosti dítěte. Svůj nezájem kompenzují dítěti nejrůznějšími dárky a argumentují, že to dělají pro něj, aby mu dali to nejlepší. Dítě strádá v oblasti potřeb citových, jistoty, přináležitosti k domovu, stability.

Perfekcionistická rodina - V rodině je dítě vystavováno soustavnému nátlaku, aby mělo co nejlepší výsledky, výkony, aby bylo vždy lepší než druzí, a to na úkor jeho schopností, zájmů a možností. Dítě je tak v úzkosti a stresu, že neobstojí a selže. Selhání je v rodině považováno za katastrofu.

Autoritářská rodina - Vztahy v rodině jsou ve formě příkazů, zákazů, nebere se ohled na potřeby a zájmy dítěte, které nemůže samostatně za sebe rozhodovat. Dítě bývá frustrováno a mnohdy šikanováno. Autoritářská výchova používá často psychické nebo fyzické

tresty a později může docházet i ke změně osobnosti dítěte. Zdrojem autoritářství bývá nejčastěji otec, ale může to být i matka, prarodič, starší sourozenec.

Rozmazlující (protekcionistická) rodina - Dítěti se snaží každý vyhovět, podřizuje se mu a dává mu za pravdu. Rozlišujeme tři základní typy: protekcionismus útočný, soucítící a služebný.

Nadměrně liberální a improvizující rodina - Rodina se projevuje chybějícími pravidly a řádem, dítě má dostatek volnosti a zneužívá ji.

Odkládající rodina - Rodina se snaží, kdykoliv je to jen možné, dát dítě někomu na hlídání. Ze začátku vypomáhají prarodiče, později kamarádi a nakonec každý, kdo je ochoten se o dítě postarat. Dítě začne citově strádat, ztěžuje se mu vytváření vztahu k domovu, k věcem, k povinnostem. Postupně si začne uvědomovat, že nikam nepatří, že o něj nikdo nestojí.

Disociovaná rodina - V této rodině jsou vážně narušeny vnější nebo vnitřní vztahy. Narušení vnějších vztahů se projevuje omezením kontaktů s jinými lidmi, institucemi, sociálními skupinami, později izolovaností od vnějšího okolí. Vnitřní narušení se projevuje oslabením vzájemných kontaktů a konflikty mezi členy rodiny. (Helus, 2007, s. 179-180)

1.6 Rodina a měnící se gender role

Často se objevuje otázka, do jaké míry jsou konstruovány role mužů a žen biologicky a do jaké míry sociálně. Existence rozdílných genderových rolí se objevuje již ve strukturálním funkcionalismu a říká, že každá společenská role vyžaduje, aby byly dodržovány požadavky na takový způsob chování, který je od každého jedince očekáván. Ženská role bývá tedy vymezována jako role domácí, naopak mužská role jako role živitele a ochránce rodiny. Tato teorie byla ale později zpochybnována. Další teorii zastává feministické paradigma, které předpokládá, že gender je konstruován převážně sociálně, ale nezapomíná na to, že proces učení začíná už po narození. (Sirovátka a Hora, 2008, s. 124-126)

Pojem gender označuje „kulturní charakteristiky a modely přiřazované mužskému nebo ženskému biologickému pohlaví a odkazuje na sociální rozdíly mezi ženami a muži. Tyto role se mění s časem a významně se liší podle kultury národa a dané historické etapy vývoje společnosti. Nejsou tedy přirozeným, daným rozdílem mezi muži a ženami, ale dočasným vývojovým stupněm sociálních vztahů.“ (ČSÚ, 2014)

Hochschild a Machung provedli v roce 1990 rozsáhlý výzkum, na jehož základě vytvořily typologii rodin a v jednotlivých typech vymezily role žen a mužů:

Tradiční typ – Žena pracuje, ale zároveň se stará o domácnost a rodinu, sama sebe vnímá jako matku, manželku, nikoli jako pracující ženu. Muž je živitelem rodiny a jeho příjem je vyšší než příjem ženy.

Egalitární typ – Muž i žena kladou důraz na stejné věci – buď to na práci, na rodinu, nebo na rovnováhu mezi rodinou a prací. Ani jeden partner není vnímán jako hlavní živitel rodiny.

Přechodný typ – Žena sama sebe vnímá jako matku i jako pracující ženu, ani jednu sféru nepreferuje a mají pro ni rovnocenný význam. Muž ženu sice akceptuje, ale očekává, že si žena ponechá hlavní odpovědnost, starost a péči o rodinu a domácnost. (Rašticová, 2011, s. 77)

Na přijetí genderových rolí se podílejí především tři socializační činitelé:

Rodiče – Již od narození dítěte mají rodiče tendenci chovat se k ženskému a mužskému pohlaví odlišně. Dívky bývají popisovány jako hezké, drobné, s jemnými rysy, chlapci jako silní, velcí, pohybliví. Podle pohlaví dítěte kupují rodiče oblečení odpovídající barvy – chlapci modré a dívky růžové, podle těchto typických barev zařizují pokoj, vybírají dívčí nebo chlapecké hračky, stejně tak se liší i jednání a zacházení ze strany rodičů. V pozdějším věku jsou dívky vedeny k poslušnosti, zodpovědnosti a k pečovatelskému, zatímco chlapci k úspěšnosti a nezávislosti. Liší se také komunikace, kdy se s dívkami v hovoru užívá větší počet slov a pestřejší zásoba emocionálních výrazů než s chlapci. V oblasti individuálních aktivit jsou dívky vedeny k uměleckým aktivitám, učí se jazyky, pečují o domácí mazlíčky, vykonávají domácí práce, zatímco chlapci preferují sledování televize a sport.

Literatura – V dětských knihách pro děti předškolního věku se můžeme setkat s jasnými rozdíly v gender rolích. Dívky bývají vykreslovány jako domácí typy, které uklízejí, vaří a čekají, až se muž vrátí domů. Chlapci bývají zapleteni do dobrodružství, kde prokazují svou odvahu, sílu a nezávislost. Mužské postavy jsou tedy vykreslovány jako aktivní a vůdcovské, ženské postavy naopak jako pasivní a pečující.

Vrstevnícké skupiny – Vrstevníky stejného pohlaví můžeme považovat za nejsilnější socializační činitele. Chlapci si ve srovnání s dívkami vytvářejí větší skupiny, věnují se organizovanějším formám her, jsou průbojnější a soutěživější. (Rašticová, 2011, s. 144-146)

V první kapitole jsme se seznámili s tím, co je to vlastně rodina, jak se proměnila v současné době, podívali jsme se na její historický vývoj, poznali jsme typy a funkce rodiny, výchovné styly a gender role. Následující kapitola se bude věnovat kariéře.

2 KARIÉRA

Kariéru můžeme považovat za pomyslnou dráhu odehrávající se na časové ose, její začátek je většinou spojován již s dobou nástupu na střední školu, případně do zaměstnání. Během života vystřídá jedinec většinou více druhů zaměstnání a pozic, různé výše platu, symbolické předměty, mezi něž patří služební auta, samostatná kancelář, služební mobilní telefony atd., získá nové znalosti a zkušenosti. Kariéru můžeme tedy definovat jako „dráhu životem, zejména pak profesionálním, na které člověk získává nové zkušenosti a realizuje svůj osobní potenciál.“ (Bělohlávek, 1994, s. 9)

Další definici kariéry podává Růžička, který uvádí, že kariéru můžeme chápat jako „měření pracovních úspěchů, množství a závažnost vykonaných funkcí, pracovní zařazení a společenské postavení.“ (Růžička, 1993, s. 8)

Maříková kariéru chápe jako „vzestupnou sociální mobilitu, tedy postup jedince po stupních společenské hierarchie v závislosti na prestiži povolání a úspěchu v zaměstnání.“ (Maříková, 2000, s. 104)

Jedinec se zabývá volnou povolání kdykoli po 15. roku života, ale nejčastěji se tato volba uskutečňuje na konci základní, střední nebo vysoké školy. V oblasti výběru studia a povolání je často potřeba poradenských služeb – většinou se to týká žáků 9. ročníků základních škol, 4. ročníků středních škol a občas i posledních ročníků vysokých škol. (Vendel, 2008, s. 15-16)

2.1 Kariérové typy

Dynamika kariéry je vyjádřena soustavou kariérových pohybů. Pracovník přestupuje z jedné pracovní pozice do druhé a snaží se dosáhnout postavení, které by nejlépe odpovídalo jeho potřebám. V literatuře se můžeme setkat s několika kariérovými typy, ale my si vymežíme jen tři nejznámější.

David C. McClelland vymežil kariérový typ podle preference potřeb – potřeba výkonu, přátelství a moci:

Potřeba výkonu je typická pro jedince, kteří touží po samostatnosti, odpovědnosti, rádi překonávají překážky a obtížné úkoly, soutěží s ostatními. Tato potřeba se utváří již v dětství, kdy rodiče motivují dítě k plnění obtížnějších úkolů a lidé s touto potřebou se profilují do oblasti podnikání.

Potřeba přátelství je specifická pro jedince, kteří dávají přednost týmové práci a jsou nešťastní při práci o samotě. Snaží se vytvářet a udržovat dobré přátelské vztahy v kolektivu. Tito lidé se nejvíce uplatní v oblasti sociální práce, ve styku s veřejností nebo personálních útvarech.

Potřeba moci se projevuje snahou ovlivňovat druhé lidi, řídit je a být za ně odpovědný. Lidé s touto potřebou bývají dobří manažeři, ale nesmí být jejich cílem pouhá osobní moc, pak dochází ke konfliktu se zájmy organizace. (Bělohlávek, 1994, s. 21-22)

Druhé vymezení kariérového typu, který si popíšeme, popsal John Holland, který určil šest typů osobnosti představující osobní styl:

Realistický typ se vyznačuje agresivním chováním, vyžaduje fyzickou sílu k činnosti, je zdatný v používání nástrojů a zařízení. Uplatní se jako řemeslník, zemědělec, stavební inženýr.

Vědecký typ dává přednost vědeckým a poznávacím aktivitám, rád řeší rébusy a složité matematické problémy, kde je nutné tvořivé, systematické a symbolické myšlení. Ve škole dává přednost fyzice, chemii, matematice, biologii a jiným vědeckým oborům.

Umělecký typ vyhledává příležitosti pro své sebevyjádření, ať už v oblasti hudby, herectví, výtvarného umění nebo literární tvorby, jednotvárná práce je spíše nudí.

Společenský typ upřednostňuje interpersonální aktivity, při nichž může pomáhat druhým lidem, a to formou vyučování, výchovy, ošetrovatelství, duchovní pomoci a při řešení osobních problémů. Jedinec se uplatní jako sociální pracovník, zdravotní sestra, pedagog, psychologický poradce.

Podnikavý typ rád tráví čas s jinými lidmi a využívá svých schopností přesvědčovat nebo řídit. Má zájem o majetek a snaží se zaujmout vedoucí pozice.

Konvenční typ vyhledává činnosti s jasně vymezenými pravidly a plní příkazy nadřízených. Váží si peněz a na úkor svých potřeb realizuje zájmy organizace. Jedinci tohoto typu se mohou uplatnit v oblasti účetnictví a financování. (Vendel, 2008, s. 22-27)

Třetím typem kariérového typu je tzv. kariérová kotva, kterou popsal E. H. Schein a zjistil, že jedinec si po nástupu do zaměstnání vytváří svůj sebeobraz a vypracovává si své profesní pojetí. Toto pojetí tvoří tři složky: vlastní obraz talentu a schopností, vlastní obraz postojů a hodnot, vlastní obraz motivů a potřeb. (Bělohlávek, 1994, s. 24)

Kariérovou kotvu můžeme definovat jako „soubor subjektivně vnímaného vlastního talentu, motivů a hodnot, které jedinec používá k poznání, usměrňování, stabilizaci a integraci osobní kariéry.“ (Vendel, 2008, s. 41) Bělohlávek uvádí pět typů Scheinových kariérových kotev:

Technicko-funkční kompetenci mají lidé, kteří o další kariéře uvažují jen v rámci své odbornosti. Tito jedinci jsou hluboce vžití ve své práci a pocítují nechuť vůči boji o pozice, intrikám a nechtějí provádět práci, kde nevyužijí své odborné schopnosti.

Manažerská kompetence se vyznačuje silnou motivací k získání pozice s manažerskou odpovědností. Kariérová zkušenosti jim dává důvěru ve své schopnosti nutné k získání takové pozice. Aby byli manažeři v práci úspěšní, musí kombinovat tři oblasti kompetencí: analytické, emocionální, interpersonální. Nositelé této kompetence se cítí dobře v organizačních vztazích a v řídicí funkci, která však nemusí rozvíjet odborný potenciál.

Jistota je typická pro lidi, kteří se snaží vyhovět přáním zaměstnavatele. Především chtějí mít zaručené zaměstnání, stálý příjem, jistou budoucnost, ale i další výhody, jako např. služební auto. Pro jedince je nejdůležitější stabilita a bezpečnost jejich situace, nemají velké ambice. Snadno uznávají organizační normy a zvyklosti, nevdají jim vzdát se určité části odpovědnosti, či svobody myšlení. Upřednostňují profese, v nichž panují jednoznačná pravidla.

Kreativita je méně běžnou kariérovou kotvou. Kreativní jedinci pocítují silnou potřebu vytvořit něco vlastního, nového, např. vytvoření nové firmy nebo výrobku. Výtvar je u nich na prvním místě, poté až následuje finanční odměna. Prosazování nových výtvarů a nápadů způsobuje, že jedinci zanedbávají rutinní povinnosti a dochází ke střetům s podřízenými i ostatními vedoucími pracovníky.

Autonomie a nezávislost brání jedinci uznávat pravidla a nároky, které na něj klade život v organizaci. Chtějí být osvobozeni od organizačního tlaku, chtějí být samostatní a využívat svobodně své schopnosti. (Bělohlávek, 1994, s. 24-27)

2.2 Etapy vývoje kariéry

Významné změny v životě člověka, ať už pracovní, biologické či rodinné, se objevují kolem kulatých výročí. V každém novém desetiletém období klade život před jedince nové úkoly a požadavky. Člověk na tyto podněty reaguje různými způsoby – brání se jim, vyhýbá se jim, nepřemýšlí o problémech, snaží se je přenést na druhé, nebo čeká, jak to dopad-

ne. V různých situacích si můžeme všimnout, že se jedinec chová podobně. Chlapec, kterému rodiče vždy v dětství pomohli, poslouchal je, nechal za sebe rozhodovat, bude očekávat takovou pomoc i v pozdějším věku. Podobně se bude chovat i vůči nadřízeným v zaměstnání. Naopak ten, kdo se už od dětství bránil zasahování rodičů, bude svá práva hájit stejným způsobem i v dospělosti. Hovoříme o způsobu přizpůsobení se okolí. Ne však každý se přizpůsobuje úspěšně.

Životní kariéru můžeme rozdělit do čtyř etap, podle svých specifických problémů: přípravné období (do prvního nástupu do zaměstnání), počátek kariéry (od prvního nástupu do 35 let), střední věk (od 35 let do 55 let) a starší věk (nad 55 let). (Bělohlávek, 1994, s. 40)

2.3 Dvukariérové manželství a postavení žen na trhu práce

V dnešní době je skoro samozřejmostí, že oba manželé či partneři pracují, snaží se pracovat na svém profesionálním rozvoji a přitom se starat o rodinu. Profesionální vyžití dvojice ale nebývá rovnoměrné a začínají se objevovat spory o tom, kdo zůstane doma s dětmi, jsou-li například nemocné. Většinou žena ustoupí ve prospěch manželovy kariéry, avšak může to znamenat zklamání a pocit ztráty seberealizace. (Bělohlávek, 1994, s. 95-96)

Podle kariéry rodičů můžeme rozdělit čtyři typy rodiny: přizpůsobivá (jeden partner se zaměří na práci a druhý na rodinu), soupeřící (oba partneři se orientují na kariéru, na rodinu ani jeden), spojenecká (kariéra je sice prioritou, ale neexistuje nepřátelství) a balancující (na prvním místě je rodině, ale i kariéra). Dvukariérové manželství má ale i své výhody, v první řadě výdělků. Je málo pravděpodobné, že oba partneři ztratí práci ve stejnou dobu, a tak nehrozí, že by dítě zůstalo nezajištěno. (Clark, 1992 in Bělohlávek, 1994, s. 97-98)

České ženy jsou již po tři generace živitelkami a spoluživitelkami rodin. Tvoří téměř polovinu pracovní síly a pracují na plné pracovní úvazky, ale i nadále bývá často jedním z jejich hlavních úkolů neplacená péče o děti, nebo staré a nemohoucí členy rodiny. Vysoká spoluúčast žen na trhu práce je důležitá i z ekonomické nutnosti, kdy rodina potřebuje druhý příjem pro svou domácnost. Vzdělanější ženy prokazují vyšší míry zaměstnanosti, ať už v případě částečného nebo plného úvazku a bez ohledu na přítomnost dětí. Avšak ani přes dlouhodobé podílení se žen na trhu práce nedošlo k rovnoměrnému přerozdělení neplacené péče a práce mezi ženy a muže, ani ke zlepšení pozice žen na pracovním trhu. Ženy se objevují na řídicích pozicích převážně v menších společnostech nebo v tzv. středním

managementu. Největší dopad genderového členění je pak platové znevýhodnění žen, a to převážně ve věku, kdy vychovávají nezletilé dítě. Typickým rysem pracovní kariéry žen je kolísavost v závislosti na rodinném cyklu. Můžeme hovořit o ustáleném modelu přerušování kariéry, pro něhož je charakteristická nízká míra zaměstnanosti žen obzvláště do 3-4 let věku dítěte, nebo do doby nástupu dítěte do základní školy. (Sirovátka a Hora, 2008, s. 178-182)

Dnešní společnost prochází neustálými změnami. Dříve se oceňovala stálost a spolehlivost, dnes se požaduje především flexibilita a rychlost. Člověk musí věnovat mnoho času k získávání potřebných informací a budování nových vztahů. (Fritz, 2006, s. 10)

Tato druhá kapitola nám objasnila pojem kariéra, vymezila tři nejznámější McClellandovy kariérové typy podle preference potřeb, šest Hollandových typů osobnosti i kariérovou kotvu, kterou popsal E. H. Schein. Dále nám přiblížila etapy vývoje kariéry, dvoukariérová manželství a postavení žen na trhu práce. Následující kapitola bude řešit otázku volby mezi rodinou a kariérou.

3 VOLBA MEZI RODINOU A KARIÉROU

V současné době klesá hodnota dítěte a přání mít určitý počet dětí, protože pro většinu rodičů má větší význam kariéra, vysoký příjem, sociální status i kulturní kapitál. Mnoho žen vnímá dítě jako handicap v profesní kariéře, a proto jeho narození odsouvají do pozdějšího věku, nebo se rozhodnou pro život bez dítěte, aby nemusely změnit svůj životní styl. V posledních desetiletích tak došlo v průmyslově rozvinutých zemích k poklesu porodnosti. Vyšší míra plodnosti je typická spíše pro chudší vrstvy, určitá etnická společenství a lidi žijící na vesnicích, avšak i zde porodnost výrazně poklesla. (Sirovátka a Hora, 2008, s. 103-104)

	Živě narozené děti	Věk matky při narození prvního dítěte	Živě narozené děti mimo manželství
2007	114 632	27,6	39 537
2008	119 570	27,8	43 457
2009	118 348	27,9	45 954
2010	117 153	28,1	47 164
2011	108 673	28,3	45 421
2012	108 576	28,5	47 088
2013	106 751	28,7	48 000
2014	109 860	28,8	51 267

Tabulka č. 2: Porodnost v ČR v letech 2007 – 2014

Zdroj: ČSÚ, 2014.

Z tabulky vyplývá, že v posledních letech ubývá počet narozených dětí přibližně o 4 % a zároveň se výrazně zvyšuje počet narozených dětí mimo manželství a to přibližně o 23 %. Také si můžeme všimnout, že se zvyšuje věk matky při narození prvního dítěte, a to více jak o jeden rok. (ČSÚ, 2014)

Skutečnost klesající porodnosti vyvolává otázku, jakou hodnotu má v dnešní době mateřství, otcovství a rodičovství a jaká je touha a ochota mít děti v moderní společnosti. Rodičovství je plánováno podle profesní kariéry a v mnoha případech se ho lidé vzdávají úplně. Partneři tak častěji neuzavírají manželské svazky a ve větší míře ani nevstupují do stálejších partnerských vztahů. (Sirovátka a Hora, 2008, s. 104-105)

	Sňatky	Rozvody
2004	51 447	33 060
2005	51 829	31 288
2006	52 860	31 415
2007	57 157	31 129
2008	52 457	31 300
2009	47 862	29 133
2010	46 746	30 783
2011	45 137	28 113
2012	45 206	26 402
2013	43 499	27 895
2014	45 575	26 764

Tabulka č. 3: Počet sňatků a rozvodů v ČR v letech 2004 – 2014

Zdroj: ČSÚ, 2014.

V tabulce si můžeme všimnout, že počet sňatků v posledních desíti letech výrazně klesl, a to o 13 % za pouhých deset let. Možná překvapující je počet rozvodů, který v posledních letech klesl o 19 %, ale je to způsobeno právě menším počtem uzavřených sňatků. (ČSÚ, 2014)

3.1 Absence rodičovství – bezdětnost

Mateřství a rodičovství je u většiny lidí očekávanou součástí života, určitým naplněním životních úkolů. V dnešní době má však každý desátý pár problémy s početím dítěte a jen polovina z párů, které se s těmito problémy dostanou na léčení ke specialistům, může mít do pár let své první dítě. Za neplodnost považujeme „stav, kdy se po roce snahy o početí dítěte výsledek nedostaví.“ (Sobotková, 2001, s. 120)

V dnešní době je neplodnost považována za stresující životní okolnost, která může vyvolat sérii psychosociálních reakcí. Ovlivňuje schopnost člověka normálně jednat, komunikovat s dalšími lidmi, ovlivňuje jeho životní pohodu. Rodičovství je v atmosféře běžného společenského očekávání chápáno jako jakási morální povinnost a pokud člověk toto očekávání nesplní, začne se odlišovat a může pociťovat stigmatizující efekt. Výsledkem pak bývá narušení sebepojetí, sebeúcty a jedinec sebe sama vnímá za neschopného, protože není schopen zplodit vlastní dítě. (Sobotková, 2001, s. 121)

Bezdětnost můžeme rozlišit na dobrovolnou a nedobrovolnou. Za dobrovolnou bezdětnost můžeme považovat volbu životního stylu bez rodičovství, je to vlastní rozhodnutí a nedobrovolná bezdětnost bývá ztotožňována s biologickou neplodností, s určitými zdra-

votními problémy. Dobrovolná bezdětnost bývá spojována se sobectvím, nezodpovědností, kariérismem, individualismem a bývá zdrojem nepochopení a odsouzení. Tito lidé bývají považováni za „černé pasažéry“, kteří nechtějí investovat svůj čas do výchovy dětí, plození další generace, ale péči a především ekonomickou sílu těchto generací budou ve stáří využívat. Respektovaná je pouze dočasná bezdětnost – odkládání rodičovství do pozdějšího věku po vybudování kariéry. (Hašková, 2009, s. 124)

V dnešní době odmítá nebo odkládá mateřství a rodičovství na pozdější dobu přibližně 20 % žen ve věku 20 až 40 let, většinou se jedná o ženy s vyšším vzděláním, které se mateřství vzdávají na úkor svého profesního postavení. Mladé ženy nemají pro mateřství a rodičovství stejné předpoklady. Seifert vymezuje dva typy dobrovolné bezdětnosti:

Ženy, které **nemají potřebu rodičovství** – většinou se rozhodnout nemít dítě velmi brzy, a podle tohoto svého rozhodnutí si volí svou životní dráhu. Možná se jedná o pudové rozhodnutí v době prepuberty, kdy se prvně objevují základy specifického rodičovského chování.

Potřeba rodičovství je slabá – volba rodičovství bývá odsouvána na pozdější dobu až do věku, kdy už není vhodné či reálné mít dítě. Toto rozhodnutí není jednoznačné a definitivní, například změna partnera může vést ke zvýšení ochoty stát se rodičem. (Seifert, 1997 in Vágnerová, 2007, s. 144-145)

3.2 Odkládání mateřství

Plodnost českých žen je výrazně ovlivněna jejich vzděláním. Je zaužívaný názor, že čím je žena vzdělanější, tím méně dětí nejspíše bude mít. Tím, že žena dlouhou dobu studuje a poté ještě pracuje na své profesní pozici, se zvyšuje věk prvorodiček. Od počátku devadesátých let stoupl průměrný věk matky při narození prvního dítěte až o tři roky, v roce 2004 překročil 26 let. Ve srovnání s jinými evropskými zeměmi jsou však české ženy prvorodičky ještě relativně mladé. (Možný, 2006, s. 262)

Například v Anglii byl v šedesátých letech průměrný věk prvorodiček 24 let. V devadesátých letech stoupl průměrný věk matky při narození prvního dítěte o 5 let. A na počátku 21. století nám statistiky ukazují, že téměř 10 % porodů v Anglii a Walesu připadá na prvorodičky starší 35 let. (Sobotková, 2001, s. 112)

Ženy neodkládají mateřství jen z důvodu profesní kariéry, ale také z důvodu, že nenašly partnera, se kterým by chtěly na svět přivést dítě. Téměř 85 % žen si přeje žít po celý život

s jedním partnerem, založit s ním rodinu a mít děti, ale ne každé ženě se to podaří. Dalšími důvody pozdního mateřství je strach, kdy se ženy neodvažují mít dítě a odkládají ho na pozdější dobu. Některé ženy naopak chtějí mít dítě v nižším věku, ale trvá jim několik let, než přijdou do jiného stavu. (Biermann a Raben, 2006, s. 26-27)

Důležité je zmínit, že v procesu rozhodování o upřednostňování kariéry či rodiny hrají důležitou roli také psychologické aspekty:

Psychologické tlaky – mateřství je u většiny mladých žen považováno za součást životního plánu. Počet žen, které dítě nikdy nechtějí mít, se odhaduje na 5 – 15 %. Dříve byly ženy, které se rozhodly pro bezdětnost považovány za chladné, sobecké, nešťastné či citově nestálé. V dnešní době však přibývá žen, které děti chtějí, ale nedaří se jim otěhotnět. Tyto ženy pocítují zlost, ztrátu, cítí se ukřivděně, že se sami nemohou rozhodnout, jestli dítě mít či nemít. Tyto problémy se již v současné době dají řešit rozvíjejícím se samostatným vědním oborem „reprodukční medicíny“. V České republice je více jak deset plně akreditovaných center asistované reprodukce a ČR patří mezi patnáct zemí z celého světa, které v tomto oboru dosahují vynikajících výsledků.

Sociální tlaky – při rozhodování mít či nemít dítě ovlivňuje také ženu očekávání rodiny a nejbližšího sociálního okolí. Tento sociální tlak pocítují nejvíce ženy, které nemají sourozence, nebo jejichž rodiče jsou dost staří a nemají ještě žádného vnuka. Nepřímý vliv mohou mít i přátelé, kteří již mají dítě, ti totiž představují přijatelný model rodičovství a mnohdy tak usnadňují mladým ženám rozhodování. (Sobotková, 2001, s. 114)

Při rozhodování se o rodičovství má významnou úlohu individuální hodnocení pozitiv a negativ - přínosů a obětí rodičovství. Mezi přínosy patří rozvoj vztahů, nová dimenze ve vztahu k partnerovi, získání nových přátelství s jinými matkami a rodinami, osobní naplnění, příležitost k sebevyjádření a osobnímu rozvoji, dodání smysluplnosti života. Také sem můžeme zahrnout dobrý pocit z pokračování rodu a rodičovství jako určitou výzvu nebo jako známku dospělosti. Mezi oběti rodičovství pak patří finanční znevýhodnění, zpomalení kariéry, omezení osobní svobody, negativní dopad na manželský vztah, vyčerpání a emocionální labilita ženy na sexuální život. Dále sem patří obava ženy, že nebude dobrou matkou, nebo že toto rozhodnutí nepůjde vrátit zpět. (Sobotková, 2001, s. 115-116)

Mateřství a rodičovství žen starších 35 let má již své specifické znaky, liší se, biologicky, psychologicky i sociálně. Děti „starších“ žen jsou více biologicky ohroženy a zvyšuje se riziko genetických i jiných vrozených vývojových vad. Starší ženy také k malým dětem

zaujímají jiný postoj. Bývají pečlivější, úzkostlivější, více dítě omezují, pečují o něj a snaží se s ním manipulovat. Méně ho vedou k samostatnosti, protože se o něj bojí, mají tendenci ho před každým chránit. Mnohé ženy jsou pro dítě ochotny udělat cokoliv, splnit každé jeho přání, ale na druhé straně od něj také mnoho očekávají. Rodičovství se liší i v sociálních situacích, kdy většina vrstevníků má již starší děti, a matce tak chybí možnost sdílet s nimi své zkušenosti. (Vágnerová, 2007, s. 222-223)

3.2.1 Rizika pozdního mateřství

Pozdní mateřství s sebou přináší určitá rizika, jako je například chromozomální porucha během vývoje dítěte. K odhalení případných abnormalit plodu se provádějí různé testy a screeniny. Čekání na výsledky znamená pro ženu výraznou psychickou zátěž až stres, u invazivních testů je navíc určité riziko potratu. Pokud prenatalní diagnostika plodu včas odhalí nějaké vážné abnormality, je žena postavena před složitou etickou otázkou ohledně případného ukončení těhotenství. Ženy, které se rozhodnou pro ukončení těhotenství se mohou cítit extrémně izolovanější a psychicky vyčerpanější než ženy, které o dítě přijdou spontánním potratem, nebo se jim narodí mrtvé dítě. (Sobotková, 2001, s. 117-118)

Patero možných rizik pozdního mateřství dle Biermanna a Rabena:

Plodnost – se zvyšujícím věkem se snižuje úspěšnost otěhotnění. Přibližně každá čtvrtá žena starší 35 let má s otěhotněním problémy, u žen starších 40 let je až na 50 % pravděpodobné, že budou mít s početím potíže.

Potrat – u žen ve věku kolem 40 let je až trojnásobně vyšší nebezpečí potratu, než u žen ve věku 30 let.

Postižení, poškození při porodu a deformace – porodní komplikace při předčasném porodu a poškození plodu následkem infekce v době těhotenství se u starších prvorodiček vyskytuje stejně, jak u mladších žen. Výjimkou je deformace a postižení spočívající na narušení chromozomů, mezi něž patří Downův syndrom, Turnerův syndrom a Klinefelterův syndrom. S přibývajícím věkem se riziko narození dítěte s chromozomální poruchou výrazně zvyšuje. Ostatní deformace plodu, jako např. vrozená hluchota, rozštěp rtu, patra, nebo páteře, se u čtyřicetiletých prvorodiček vyskytují stejně jako u těch dvacetiletých.

Nejčastější chromozomální poruchou je Downův syndrom. Jestliže se matce narodí dítě s touto poruchou, je to jen náhoda, nezáleží na tom, zda v těhotenství pila alkohol, kouřila, prožívala velký stres, nebo brala prášky. Riziko narození dítěte s Downovým syndromem

se výrazně zvyšuje s věkem. Pravděpodobnost u dvacetiletých žen je asi 1 : 1500, u žen ve 30. letech 1 : 900, u žen ve 40. letech 1 : 100 a u žen v 50. letech 1 : 10.

Rizika těhotenství – u žen starších 40 let se mnohem častěji objevuje těhotenská cukrovka a nízká porodní váha dítěte.

Rizika porodu – každá druhá prvorodička starší 40 let rodí císařským řezem, hlavním důvodem je především zdraví dítěte, aby nebylo poškozeno. Mnoho matek se z toho důvodu rozhodne pro císařský řez, protože mají nadměrnou starost o své první a nejspíš i poslední dítě, a také někteří lékaři mají strach z průběhu porodu u žen staršího věku. (Biermann a Raben, 2006, s. 19-21; 102-103)

3.3 Pracující matka – skloubení rolí

Některé ženy se plně věnují svým dětem, jsou s nimi doma na rodičovské dovolené, jiné ženy pracují a docházejí do zaměstnání, a některé ženy jsou doma s dětmi a zároveň pracují, neboť jsou samoživitelkami, a pokud by nepracovaly, neměly by jak dítě uživit. (Hubbardová, 2004, s. 50-51)

3.3.1 Úlevy v zaměstnání

Někteří zaměstnavatelé poskytují ženám s malými dětmi určité úlevy v zaměstnání, jako je například zkrácení pracovní doby, pružná pracovní doba, sdílení pracovního místa, nebo práce z domova. Aby ženy zajišťovaly dostatečnou a kvalitní péči o dítě, potřebují co největší volnost a flexibilitu v době výkonu práce. S rostoucím věkem dítěte jsou pak ženy ochotnější věnovat mnohem více času zaměstnání a potřeba kontroly nad pracovní dobou už nebývá tak silná. Úlevy v zaměstnání jsou výhodnější pro zaměstnance než pro firmu či organizaci. Pro zaměstnavatele je nejpříjemnější pružná pracovní doba, avšak tu je mnohdy těžké přesně definovat a naopak nejméně přijatelná je práce z domova. (Sirovátka a Hora, 2008, s. 224-225)

Zkrácení pracovní doby – částečný úvazek - částečný pracovní úvazek využívají mnohem častěji ženy než muži a Česká republika patří ve srovnání s průměrem Evropské unie k zemím s nejnižším podílem zkrácených pracovních úvazků. Tento typ práce se vyznačuje především nižším finančním ohodnocením a je nabízen obzvláště méně kvalifikované pracovní síle. Při žádosti o zkrácení úvazku se zaměstnavatelé snaží ženám většinou vyhovět, ale jejich rozhodnutí je také ovlivněno tím, jestli zkrácený úvazek nepřinese firmě

či organizaci spíše komplikace a jestli nezaměstnávají mnoho dalších mladých žen, které by také mohly zažádat o částečný pracovní úvazek.

Pružná pracovní doba – flexibilita pracovní doby je v České republice využívána již od 80. let a má tudíž poměrně dlouhou tradici. Pozitivum této úlevy nespátřují jenom zaměstnanci, ale také zaměstnavatelé, kteří se domnívají, že jim flexibilita přináší spíše výhody. Výhodou pro zaměstnance je určitá volnost ve stanovení začátku a konce pracovní doby. Mezi nevýhody pružné pracovní doby zaměstnavatelé zařazují obtížné sledování skutečného využívání pracovní doby, kontrolu nad zaměstnancem a nepravidelnou přítomnost zaměstnance.

Práce z domova – tato forma úlevy je pro většinu zaměstnavatelů nejméně přijatelnou variantou a přináší jim především nevýhody, neboť nemají žádnou kontrolu nad zaměstnancem a velmi omezená je i komunikace. Předpokladem pro pozitivní přínos práce z domova je potřeba sladění práce a rodiny, umění si zorganizovat čas a respektování pracovní doby ostatními členy rodiny. Práce z domova přináší většinou ženám vyšší stres, práci po večerech, sociální izolovanost, nižší sociálně-právní ochranu a menší zaměstnanecké výhody. (Sirovátka a Hora, 2008, s. 226-236)

Sdílení pracovního místa – sdílení úvazku patří mezi poměrně nové flexibilní formy práce a spočívá v tom, že jedno pracovní místo a jedna mzda se rozdělí mezi více pracovníků, nejčastěji mezi dvěma osobami. Toto rozdělení práce je dobrovolné, takže žena může pracovat např. půl dne, obden nebo si týden rozdělit. Důležité a někdy problematické může být nalezení vhodného kolegy, aby se mohli vzájemně na sebe spolehnout a zastupovat se. (Rissová a Palaganová, 2012, s. 120)

3.3.2 Jesle a mateřská škola

Rodina je považována za základní výchovnou instituci a zejména v prvních třech letech života dítěte dokáže nejlépe uspokojit jeho individuální potřeby. Jesle jsou výchovně-vzdělávacím zařízením převážně se zdravotnickým zaměřením pro děti mladší 3 let věku a doplňují, rozvíjejí a obohacují výchovné působení rodiny. V současné době máme v České republice jen málo přes 50 jeslových zařízení provozované krajskými orgány a ve srovnání s jinými vyspělými zeměmi je tato pomoc veřejných výchovných institucí nedostatečná. (Průcha, 2009, s. 73)

Základní předškolní vzdělávací institucí je mateřská škola určená pro děti od 3 do 6 let. I když není povinná, navštěvuje ji téměř 80 % dětí, a to zejména v posledním roce před zahájením školní docházky. Mateřské školy rozvíjí specifické formy vzdělávacího působení a osvojují získávání předpokladů pro celoživotní vzdělávání. (Průcha, 2009, s. 71-73)

3.3.3 Otcové na rodičovské dovolené

V roce 2001 byl legislativně umožněn přístup otců k rodičovské dovolené v České republice. Tato možnost je však v praxi využívána jen výjimečně, a i když počet otců pobírající rodičovský příspěvek v posledních letech dvojnásobně stoupl, stále se jedná spíše o výjimečnou záležitost. (Nešporová, 2006 in Sirovátka a Hora, 2008, s. 136-137)

Nejčastějším důvodem, proč zůstal doma s dítětem otec, je ekonomický motiv. Buď to má žena lépe placenější zaměstnání a je pro rodinu finančně výhodnější, aby zůstal doma muž, nebo je muž nezaměstnaný a žena je tak jediným vydělávajícím členem domácnosti. Dalšími důvody jsou specifické motivy, např. přání otce pečovat doma o dítě a trávit tak s ním více času, než kdyby byl v zaměstnání, či to, že žena zajistí rodinu ekonomicky stejně, jako by ji zajistil muž, ale bude v zaměstnání kratší dobu a zbyde ji tak i čas na rodinu. (Sirovátka a Hora, 2008, s. 136-137)

V rodinách s pečujícími otci dochází k narušení dominantního genderového stereotypu, kdy je muž považován za živitele rodiny a žena za pečovatelku o domácnost a děti. Pokud je totiž muž doma s dítětem delší dobu, začne se ve větší míře podílet na péči o domácnost, avšak nikdy na sebe tuto zodpovědnost nepřebere úplně. Otcové na rodičovské dovolené mají tu výhodu, že ve většině případů se matka v čase, který nevěnuje pracovním záležitostem, výrazně zapojuje do péče o domácnost a děti. (Nešporová, 2006 in Sirovátka a Hora, 2008, s. 137)

Model rodiny, kde pečuje o dítě otec, má bezesporu mnoho výhod, mezi něž patří skutečnost, že otcové, kteří zůstávají s dítětem doma, si k němu vybudují velmi silný citový vztah, který může nabýt jiné intenzity a podoby na rozdíl od vztahu dětí a otců, kteří se věnují svému zaměstnání. Další výhodou můžeme vidět v tom, že rodiče se stanou do určité míry zástupní, což může být výhodné například v případě, kdy je dítě nemocné a někdo s ním musí zůstat doma. (Nešporová, 2006 in Sirovátka a Hora, 2008, s. 137)

3.4 Studující matka – výzkumný projekt ISEA

Ženy mají z hlediska orientace na vzdělávání mnohem širší spektrum zájmu než muži. Většina z nich však řeší dilema, čemu dát přednost, zda mateřství nebo profesní dráze. Institut pro sociální a ekonomické analýzy ISEA přišel s doporučením pro mladé ženy, aby si pořizovaly děti při studiu. České ženy mají skoro o 30 % nižší mzdu než muži, a proto by ženy měly jít na mateřskou dovolenou v době studií, aby se jim návrat ke studiu efektivně zhodnotil a přerušáním rozvíjející se kariéry nezhoršovaly své naděje, možnosti a postavení na trhu práce.

Vysokoškolských studentek, které plánují dítě v průběhu studia, v posledních letech přibývá, protože výchova dítěte jim přijde jednodušší při studiu než při práci. Studentky na mateřské dovolené si mohou upravit studijní plán a nemusí chodit na všechny přednášky, nebo si mohou změnit prezenční formu studia na kombinované studium, při němž chodí do školy jen o víkendech. Děti studentek v současné době naplňují přibližně 10 % kapacity školek a studující matky žádají o zavedení univerzitních školek.

Negativem mateřství při studiu je fakt, že dítě ubírá matce čas na praxi a ze strany zaměstnavatelů se může setkat s diskriminací. I když má žena už odrostlé dítě a nebude s ním doma na rodičovské dovolené, kdykoli může dítě onemocnět a matka s ním bude muset zůstat doma, nebo si v budoucnu bude chtít pořídit další dítě. (ISEA, 2013, s. 16-18)

Třetí kapitola nás obeznámila s výsledky ČSÚ a to v oblasti porodnosti v letech 2007-2014 a s počty uzavřených sňatků a rozvodů v letech 2004-2014. Vysvětlila důvody, proč ženy odmítají mít děti, co je k tomu vede, jaká jsou rizika pozdního mateřství a nabídla informace o možnostech, které ženě pomohou skloubit roli pracující matky. Na závěr nás seznámila s výzkumným projektem ISEA. Další kapitola se bude věnovat sociální politice státu a její pomoci rodinám.

4 RODINA A SOCIÁLNÍ POLITIKA

Pojem sociální politika není jednoznačně definován, a proto se můžeme setkat s různými definicemi:

Masarykův naučný slovník vymezuje sociální politiku jako „snaha uspořádati společenský řád tak, aby zájmy jedinců v lidské společnosti byly uspokojovány způsobem trvale prospěšným celku“ (Masarykův slovník naučný, 1932 in Krebs, 2007, s. 21)

V Ottově naučném slovníku je sociální politika vymezena jako „praktická snaha, aby společenský celek byl uspořádán co nejideálněji.“ (Němec, 1940 in Krebs, 2007, s. 20)

Podle Tomeše je sociální politika „soustavné a cílevědomé úsilí jednotlivých sociálních subjektů o změnu nebo udržení fungování svého nebo jiného (státního, obecního) sociálního systému. Jeho výsledkem je činnost (fungování) nebo změna (transformace) systému.“ (Tomeš, 2001, s. 20)

Krebs vymezuje sociální politiku jako „specifickou společenskou činnost (projevující se zejména souborem různých opatření), jako konkrétní jednání různých subjektů na různých úrovních (tedy nejen státu), kterými je ovlivňována společenská realita v nejširším slova smyslu.“ (Krebs, 2007, s. 22) Právě tato definice se mi zdá jako nejvystižnější a nejlépe popisující její úkoly.

Sociální politika je brána v širším a užším pojetí. Širší pojetí vymezuje sociální politiku jako konkrétní jednání zejména státu, ale také ostatních subjektů, jimiž je ovlivňována sociální oblast společnosti. Sociální politika je chápána jako činnosti vážící se bezprostředně k životním podmínkám každého člověka. Užší pojetí vymezuje sociální politiku v oblasti zaměstnanosti a sociálního zabezpečení. Cílem tohoto pojetí sociální politiky je především reagovat na sociální rizika a na její možné negativní důsledky, mezi něž patří nemoc, stáří, invalidita, nezaměstnanost a chudoba. (Krebs, 2007, s. 25)

V literatuře se můžeme setkat s rozlišením sociální politiky na aktivní a pasivní. Aktivní sociální politika se pokouší ovlivnit příčiny sociálních problémů a pasivní sociální politika pouze zmírňuje následky sociálních problémů. (Potůček, 1995, s. 31-32)

Nesmíme zapomenout zmínit čtyři základní principy sociální politiky, mezi něž patří princip sociální spravedlnosti, princip sociální solidarity, princip subsidiarity a princip participace. (Krebs, 2007, s. 28)

4.1 Dávky státní sociální podpory

System státní sociální podpory v České republice je upraven zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. Základem pro stanovení nároku a výši některých dávek státní sociální podpory je životní minimum. (Krebs, 2007, s. 250-251)

Životní minimum je minimální společensky uznaná hranice peněžitých příjmů fyzických osob k zajištění základních osobních potřeb a výživy, je upraveno zákonem č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů. Životní minimum pro jednotlivce činí od 1. ledna 2012 částku 3 410 Kč. (Sociální zabezpečení ÚZ, 2015, s. 224)

Mezi dávky státní sociální podpory patří:

- Přídavek na dítě
- Rodičovský příspěvek
- Příspěvek na bydlení
- Porodné
- Pohřebné (MPSV, 2015)

Dávky státní sociální podpory náleží fyzickým osobám, jestliže osoby společně s ní posuzované mají hlášené trvalé bydliště na území České republiky, ať už se jedná o státní občany ČR nebo cizince. Pokud cizinci nemají trvalý pobyt na území ČR, náleží jim dávky státní sociální podpory pouze při splnění podmínek stanovených zákonem o státní sociální podpoře. (Sociální zabezpečení ÚZ, 2015, s. 5-6)

4.1.1 Přídavek na dítě

Přídavek na dítě je jednou ze základních dávek státní sociální podpory. Jedná se o dlouhodobou dávku poskytovanou rodinám s dětmi s cílem pomoci pokrýt náklady spojené s výchovou a výživou nezaopatřených dětí. (Krebs, 2007, s. 254)

Za nezaopatřené dítě se považuje dítě do skončení povinné školní docházky, a poté, nejdéle však do 26 let, jestliže se soustavně připravuje na budoucí povolání. Dále pokud se nemůže z důvodu úrazu nebo nemoci, případně z důvodu dlouhodobě nepříznivého životního stavu soustavně připravovat na budoucí povolání, či vykonávat výdělečnou činnost. Za nezaopatřené dítě se dále považuje dítě, které je po skončení povinné školní docházky

vedeno v evidenci úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání, avšak nemá nárok na podporu při rekvalifikaci. Nezaopatřeným dítětem není dítě, které je poživatelem invalidního důchodu z důchodového pojištění pro invaliditu třetího stupně. (Sociální zabezpečení ÚZ, 2015, s. 12) Nárok na přídavek na dítě má nezaopatřené dítě, které žije v rodině, jejíž rozhodný příjem za předcházející kalendářní rok nepřevyšuje součin částky životního minima rodiny a koeficientu 2,40. (MPSV, 2015)

Přídavek na dítě je poskytován ve třech výších podle věku nezaopatřeného dítěte a vyplácí se každý kalendářní měsíc. Dítěti mladšímu 6 let náleží částka ve výši 500 Kč, dítěti ve věku od 6 do 15 let náleží částka 610 Kč a dítěti od 15 let do 26 let náleží částka 700 Kč. (Sociální zabezpečení ÚZ, 2015, s. 15)

4.1.2 Příspěvek na bydlení

Příspěvek na bydlení přispívá rodinám či jednotlivcům s nízkými příjmy na pokrytí nákladů na bydlení. Poskytování příspěvku je závislé na příjmu rodiny za předchozí kalendářní čtvrtletí a za příjem rodiny se považují i přídavky na dítě a rodičovský příspěvek. (MPSV, 2015)

Na příspěvek na bydlení má nárok vlastník nebo nájemce bytu, který je v bytě přihlášen k trvalému pobytu a jestliže jeho náklady na bydlení přesahují částku součinu rozhodného příjmu v rodině a koeficientu 0,30 (na území hlavního města Prahy koeficientu 0,35) a zároveň výše zmíněný součin není vyšší než částka normativních nákladů na bydlení. Tyto podmínky musí být vždy splněny současně. Normativní náklady na bydlení jsou stanoveny jako průměrné náklady na bydlení podle velikosti obce, města a počtu členů domácnosti. (Sociální zabezpečení ÚZ, 2015, s. 16-17)

4.1.3 Rodičovský příspěvek

Nárok na rodičovský příspěvek má rodič, který po celý kalendářní měsíc osobně a celodenně pečuje o nejmladší dítě v rodině, a to nejdéle do 4 let věku dítěte, a to až do vyčerpání celkové částky 220 000 Kč. Pro stanovení nároku na rodičovský přídavek a jeho výše je rozhodující výše denního vyměřovacího základu pro stanovení peněžité pomoci v mateřství nebo nemocenské v souvislosti s porodem. Rodič si může volit vyšší rodičovského příspěvku podle určitých kritérií, avšak maximální výše může činit 11 500 Kč měsíčně. Pokud ani jednomu z rodičů nelze stanovit vyměřovací základ, náleží rodiči rodičovský příspěvek prvních devět měsíců v pevných měsíčních částkách 7 600 Kč a od desátého

měsíce věku ve výši 3 800 Kč měsíčně a to až do 4 let věku dítěte. (Sociální zabezpečení ÚZ, 2015, s. 18-19)

Příjmy rodičů nejsou sledovány, takže při nároku na výplatu rodičovského příspěvku může rodič zlepšovat sociální situaci rodiny svou výdělečnou činností. Nezkoumá se ani nárok na podporu při rekvalifikaci a v nezaměstnanosti. Důležité je zmínit, že pokud se v rodině narodí další dítě, nárok na rodičovský příspěvek staršího dítěte, který ještě nebyl vyčerpán, zaniká. (MPSV, 2015)

4.1.4 Porodné

Nárok na porodné má žena – matka, která porodila své první nebo druhé živě narozené dítě. Pokud se dítě narodí mrtvé, nárok na porodné zaniká. Jestliže žena, která dítě porodila, zemřela, splnila podmínky nároku na porodné, bude částka vyplacena otci dítěte, pokud již nebyla vyplacena matce nebo jiné osobě. Nárok na porodné má také osoba, která převzala dítě mladší jednoho roku do trvalé péče nahrazující péči rodičů. Nárok na porodné vzniká, jestliže v kalendářním čtvrtletí, které předcházelo kalendářnímu čtvrtletí, ve kterém se dítě narodilo, nepřevyšuje rozhodný příjem v rodině součin částky životního minima a koeficientu 2,7. Nezapočítává se zde rodičovský příspěvek ani přídavek na dítě. Výše porodného činí od 1. ledna 2015 jednorázovou pevnou částku na první dítě 13 000 Kč a na druhé dítě částku 10 000 Kč. (Sociální zabezpečení ÚZ, 2015, s. 20)

Za zmínku stojí, že do 31. prosince 2014 náleželo porodné pouze na první živě narozené dítěte. Nárok na porodné byl vázán na součin částky životního minima a koeficientu 2,4, který nesměl převyšovat rozhodný příjem v rodině. Částka porodného činila 13 000 Kč a narodilo-li se s prvním živě narozeným dítětem další živě narozené dítě nebo děti, porodné činilo 19 500 Kč. (MPSV, 2015)

4.1.5 Pohřebné

Aby byl výčet dávek státní sociální podpory úplný, musíme zde zahrnout také pohřebné. Tato dávka náleží osobě, která obstarala pohřeb nezaopatřenému dítěti, nebo osobě, která byla rodičem nezaopatřeného dítěte, jestliže zemřelá osoba měla ke dni úmrtí trvalý pobyt na území České republiky. Pohřebné se vyplácí jednorázově a je stanoveno pevnou částkou ve výši 5 000 Kč. (MPSV, 2015)

4.2 Dávky nemocenského pojištění

Nemocenské pojištění v České republice je upraveno zákonem č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon upravuje nemocenské pojištění pro případ těhotenství a mateřství, dočasné pracovní neschopnosti, ošetřování člena domácnosti nebo péče o něj, nařízení karantény. Tohoto pojištění jsou povinně účastni zaměstnanci a dobrovolně účastni osoby samostatně výdělečně činné. Aby vznikla povinná účast na nemocenském pojištění, musí být splněny dvě základní podmínky: jedinec musí vykonávat práci na území České republiky v pracovněprávním či pracovním vztahu a rozhodný příjem musí činit 2 500 Kč. (MPSV, 2015)

Z nemocenského pojištění se poskytují tyto peněžité dávky:

- Nemocenské
- Peněžítá pomoc v mateřství
- Ošetřovné
- Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a v mateřství

Nárok na dávku vzniká, jestliže podmínky pro vznik nároku na dávku byly splněny v době pojištění. Všechny výše zmíněné dávky vyplácí okresní správa sociálního zabezpečení a jsou hrazeny ze státního rozpočtu a vyplácejí se za kalendářní dny. Je-li nárok na tutéž dávku současně z více pojištění, náleží jedinci dávka ze všech pojištění jen jednou. Výjimkou je vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství. (Sociální pojištění ÚZ, 2015, s. 48-52)

Této práci se týkají především dvě dávky – peněžítá pomoc v mateřství a vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství, proto se dalšími dávkami zabývat nebudeme.

4.2.1 Peněžítá pomoc v mateřství

Podmínkou nároku na tuto dávku je účast pojištěnce na pojištění alespoň po dobu 270 kalendářních dnů v posledních dvou letech přede dnem nástupu na peněžitou pomoc v mateřství. U osob samostatně výdělečně činných je další podmínkou účast na pojištění jako OSVČ po dobu alespoň 180 kalendářních dnů v posledním roce přede dnem počátku podpůrní doby. (MPSV, 2015)

Nárok na tuto dávku má těhotná žena dnem, který si určí v období od počátku 8. do počátku 6. týdne před očekávaným dnem porodu, nebo dnem porodu, pokud k němu došlo

před počátkem podpůrní doby. Délka podpůrní doby u peněžitě pomoci v mateřství činí: 28 týdnů u ženy, která porodila jedno dítě, 37 týdnů u ženy, která porodila zároveň dvě a více dětí, 22 týdnů u muže, pokud převzal z určitých důvodů dítě do své péče a 31 týdnů u muže, pokud převzal dvě a více dětí zároveň. Peněžitou pomoc v mateřství je možné pobírat nejdéle do 1 roku dítěte. Výše peněžitě pomoci v mateřství činí 70 % denního vyměřovacího základu. (Sociální pojištění ÚZ, 2015, s. 58-59)

4.2.2 Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství

Nárok na tuto dávku má zaměstnankyně, která z důvodu těhotenství, mateřství či kojení byla převedena na jinou práci, a z toho důvodu dosahuje bez svého zavinění nižšího příjmu, než před tímto převedením. Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství je vyplácen těhotným zaměstnankyním za kalendářní dny, v nichž trvalo převedení na jinou práci, nejdéle do počátku 6. týdne před očekávaným dnem porodu. (MPSV, 2015)

Výše vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství je stanovena jako rozdíl mezi denním vyměřovacím základem a průměrem jejich započitatelných příjmů připadajících na jeden kalendářní den v jednotlivých kalendářních měsících po tomto převedení. (Sociální pojištění ÚZ, 2015, s. 63)

Závěrečná kapitola teoretické části nám vysvětlila, co to je sociální politika, které dávky patří do státní sociální podpory a nemocenského pojištění. Právě tyto dávky mohou u některých žen hrát významnou roli při jejich volbě mezi rodinou a kariérou, především z důvodu jejich finančního zajištění.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 EMPIRICKÉ ŠETŘENÍ

Základními tématy teoretické části bakalářské práce jsou rodina, kariéra, volba mezi nimi a sociální politika státu. Jednotlivé kapitoly popisují charakteristiky a pojmy spojené s rodinou a kariérou, obsahují informace týkající se sociální politiky, věnují se volbě mezi rodinou a kariérou, co k ní může vést. V navazující praktické části se metodou kvantitativního výzkumu za pomoci dotazníkového šetření pokusíme zjistit, co mladé ženy ve Zlínském kraji preferují, zda rodinu či kariéru.

5.1 Cíle empirického šetření

Hlavním cílem empirického šetření je zjistit, zda mladé ženy ve Zlínském kraji upřednostňují kariéru nebo rodinu. K tomuto zjištění napomohou jednotlivé dílčí výzkumné cíle, na něž odpovědi zjistíme pomocí níže stanovených dílčích výzkumných otázek a hypotéz.

Dílčí výzkumný cíl č. 1: Zjistit, jaké okolnosti vedou mladé ženy k upřednostnění rodiny či kariéry.

Dílčí výzkumný cíl č. 2: Zjistit, co je pro mladé ženy v jejich životě nejdůležitější.

Dílčí výzkumný cíl č. 3: Zjistit, co pro mladé ženy znamená zaměstnání.

Dílčí výzkumný cíl č. 4: Zjistit, zda si mladé ženy myslí, že kariéra má vliv na vztahy v rodině.

Dílčí výzkumný cíl č. 5: Zjistit, zda si mladé ženy myslí, že mateřství je zátěžovou situací.

5.2 Výzkumné otázky a hypotézy

Výzkumná otázka č. 1: Co má vliv u mladých žen na upřednostnění rodiny či kariéry?

Zjišťováno otázkami v dotazníku č. 8, 9, 10, 15, 16, 20.

Výzkumná otázka č. 2: Co mladé ženy ve svém životě považují za nejdůležitější?

Zjišťováno otázkou v dotazníku č. 7.

Výzkumná otázka č. 3: Co mladé ženy spojují s pojmem zaměstnání?

Zjišťováno otázkou v dotazníku č. 19.

Výzkumná otázka č. 4: Má kariéra vliv na rodinné vztahy?

Zjišťováno otázkami v dotazníku č. 17, 18.

Výzkumná otázka č. 5: Považují mladé ženy mateřství za zátěžovou situaci?

Zjišťováno otázkami v dotazníku č. 11, 12, 13, 14.

1H₀: Mezi **náboženskou vírou a upřednostněním kariéry či rodiny** neexistuje statisticky významný rozdíl.

1H_A: Mezi **náboženskou vírou a upřednostněním kariéry či rodiny** existuje statisticky významný rozdíl.

2H₀: Mezi nejvyšším dosaženým **vzděláním a upřednostněním kariéry či rodiny** neexistuje statisticky významný rozdíl.

2H_A: Mezi nejvyšším dosaženým **vzděláním a upřednostněním kariéry či rodiny** existuje statisticky významný rozdíl.

3H₀: Mezi **bydlištěm** mladých žen a **upřednostněním kariéry či rodiny** neexistuje statisticky významný rozdíl.

3H_A: Mezi **bydlištěm** mladých žen a **upřednostněním kariéry či rodiny** existuje statisticky významný rozdíl.

4H₀: Mezi **věkovou kategorií** mladých žen a jejich **názorem na dopad kariéry** na partnerské vztahy neexistuje statisticky významný rozdíl.

4H_A: Mezi **věkovou kategorií** mladých žen a jejich **názorem na dopad kariéry** na partnerské vztahy existuje statisticky významný rozdíl.

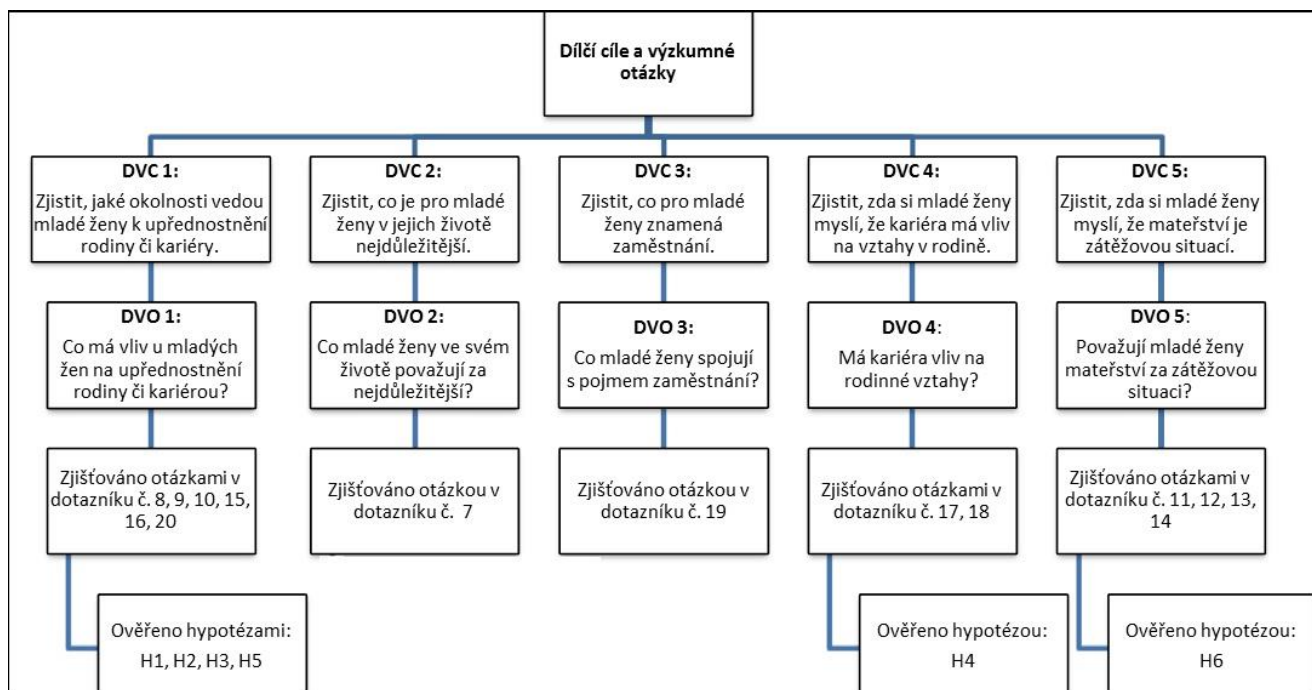
5H₀: Mezi **zaměstnatelností** a **upřednostněním rodiny** či **lépe placeného místa** neexistuje statisticky významný rozdíl.

5H_A: Mezi **zaměstnatelností** a **upřednostněním rodiny** či **lépe placeného místa** existuje statisticky významný rozdíl.

6H₀: Mezi **rodinným stavem** ženy a **vnímáním mateřství jako zátěžové situace** neexistuje statisticky významný rozdíl.

6H_A: Mezi **rodinným stavem** ženy a **vnímáním mateřství jako zátěžové situace** existuje statisticky významný rozdíl.

Analýza části dat bude provedena pomocí testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku na hladině významnosti $\alpha = 0,05$. Další data budou interpretována pomocí tabulek a grafického znázornění.

Obrázek č. 1: Grafické znázornění návaznosti dílčích výzkumných cílů a výzkumných otázek

5.3 Metoda empirického šetření

Chráska definuje dotazník jako „způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí“ (Gavora, 2000 cit. podle Chráska, 2007, s. 163). Pro získání dat, která jsou základem výzkumného šetření z oblasti rodiny, kariéry a sociální politiky státu, se jako nejvhodnější jevila metoda kvantitativního výzkumu, který byl realizován pomocí dotazníkového šetření. Zvolený dotazník byl vlastní konstrukce, který se snažil přidržit několika zásad, jako vysvětlení účelu šetření, jednoznačnost, srozumitelnost, stručnost, vynechání sugestivních otázek a otázek začínající slovem „proč“. Mnou předkládaný anonymní dotazník mladým ženám ve Zlínském kraji (viz příloha č. 1) obsahoval 20 uzavřených otázek, jednu dichotomickou otázku a zbylých devatenáct polytomických. U některých odpovědí se mohly respondentky rozepsat i více, měly možnost stručně vyjádřit svůj názor.

V úvodu dotazníku se autorka představila, vysvětlila respondentkám téma a účel dotazníku a požádala je o jeho vyplnění. První dotazníkové otázky č. 1 až č. 6 byly identifikačními položkami, další otázky byly využity k zjištění preferencí mladých žen ve Zlínském kraji na rodinu a kariéru. V měsíci listopadu 2015 byl proveden předvýzkum, kdy bylo rozdáno 15 dotazníků mezi rodinu a spolužačky. Tato fáze sloužila k otestování srozumitelnosti a jasnosti otázek, k případné úpravě otázek a odpovědí na ně.

K distribuci bylo připraveno 200 výtisků dotazníku a byly šířeny pomocí stratifikovaného výběru. „Chceme-li ze základního souboru, který je složen z podskupin, získat dostatečně reprezentativní výběr, vybíráme z jednotlivých charakteristických podskupin pomocí náhodného výběru vždy určitý počet prvků. Počet vybíraných prvků z podskupin nebývá přesně proporcionální vzhledem ke složení základního souboru.“ (Chráska, 2007, s. 21)

Z celkového původního počtu 200 dotazníků činila návratnost 168 dotazníků a z nich bylo správně vyplněných 143 dotazníků, které zároveň splňovaly věkové kritérium respondentek. Celkem bylo do výzkumu tedy zahrnuto 143 správně vyplněných dotazníků, což v bakalářské práci tvoří 100 %.

6 ANALÝZA VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Nyní se budeme věnovat zpracování a vyhodnocení otázek dotazníkového šetření. Odpovědi na jednotlivé dílčí výzkumné cíle a výzkumné otázky se pokusíme získat verifikací výše stanovených hypotéz, porovnáním jednotlivých četností a pomocí grafického znázornění výsledků.

Hlavním výzkumným cílem bylo zjistit, zda mladé ženy ve Zlínském kraji upřednostňují kariéru nebo rodinu. Vyhodnocovali jsme pomocí jednotlivých výzkumných otázek.

VO1: Co má vliv u mladých žen na upřednostnění rodiny či kariéry?

VO2: Co mladé ženy ve svém životě považují za nejdůležitější?

VO3: Co mladé ženy spojují s pojmem zaměstnání?

VO4: Má kariéra vliv na rodinné vztahy?

VO5: Považují mladé ženy mateřství za zátěžovou situaci?

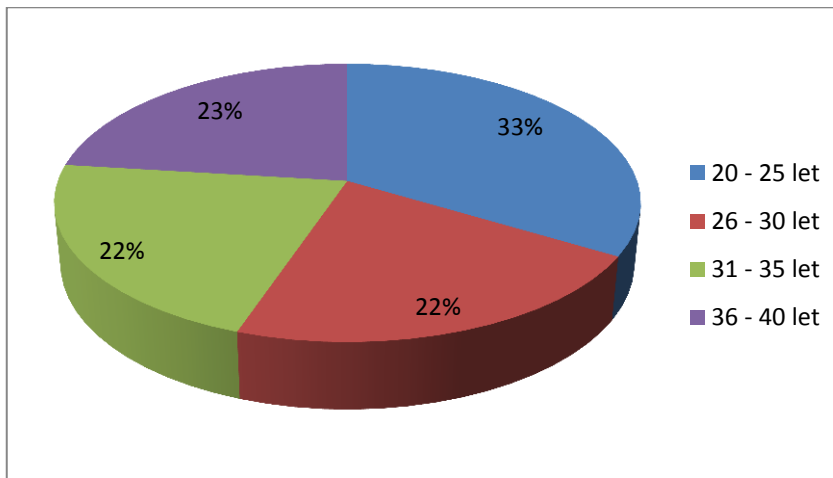
6.1 Popis vzorku respondentek

Respondentkami ve výzkumném šetření byly mladé ženy ve Zlínském kraji, přičemž Vágnerová mladé ženy vymezuje věkovou kategorií od 20 do 40 let (Vágnerová, 2007, s. 22). Při jejich oslovení jsme o nich nic nevěděli, pouze jsme se snažili strefit do námi vybrané věkové kategorie. Z celkového počtu 200 rozdaných dotazníků jsme jich získali zpátky 143 správně vyplněných, které tedy tvoří 100 % respondentek ve výzkumném šetření.

Položka z dotazníku č. 1

Věková kategorie respondentek

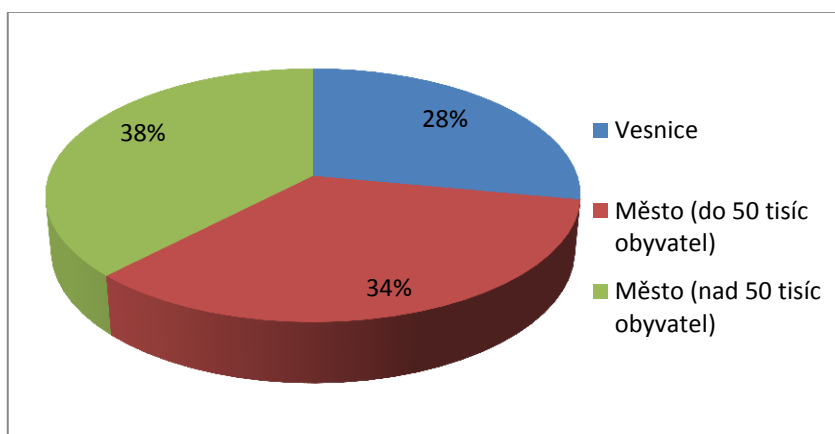

Obrázek č. 2: Graf věkových kategorií

Výzkumný vzorek dotazníkového šetření tvořily respondentky věkové kategorie od 20 do 40 let. Nejvíce zastoupenou skupinou byla věková kategorie 20-25 let, odpovídalo 48 (33,57%) respondentek. Další tři kategorie byly zastoupeny rovnoměrně. Ve věku 26-30 let to bylo 31 (21,68%) dotazovaných, ve věku 31-35 let potom také 31 (21,68%) oslovených a ve věku 36-40 let 33 (23,07%) respondentky.

Položka z dotazníku č. 2

Místo bydliště respondentek

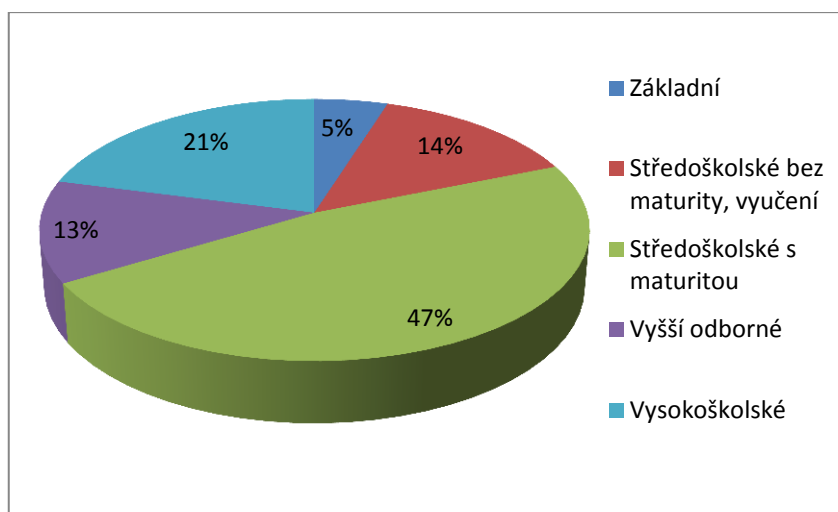

Obrázek č. 3: Graf místa bydliště

Všechny oslovené respondentky pocházely ze Zlínského kraje. V položce místa bydliště uváděly velikost bydliště. Nejvíce oslovených pocházelo z města nad 50 tisíc obyvatel, byly to 54 (37,76%) respondentky, následovalo město do 50 tisíce obyvatel, to bylo 49 (34,27%) dotazovaných a z vesnice jich bylo 40 (27,97%).

Položka z dotazníku č. 3

Nejvyšší dosažené vzdělání respondentek

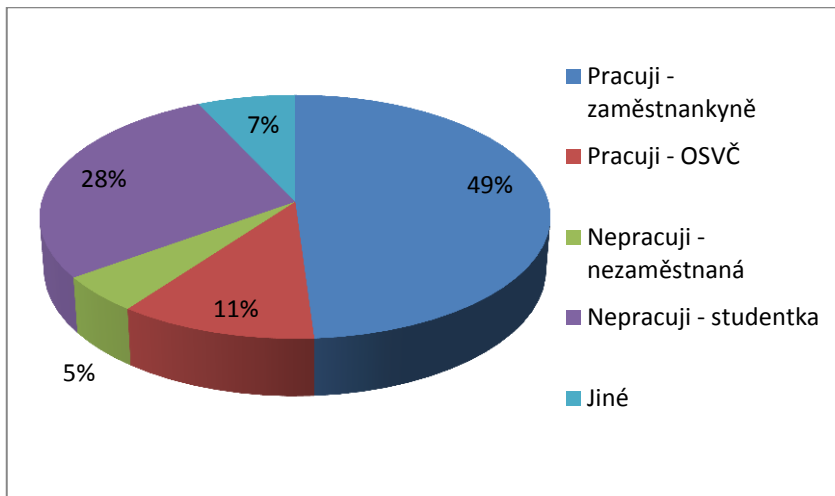

Obrázek č. 4: Graf nejvyššího dosaženého vzdělání

Nejvíce zastoupenou skupinou byly respondentky se středoškolským vzděláním s maturitou, bylo jich 68 (47,55%). Následovala skupina vysokoškolského vzdělání, bylo to 30 (20,97%) respondentek a středoškolské vzdělání bez maturity nebo vyučení mělo 20 (13,99%) z nich. Méně zastoupenou skupinou bylo vyšší odborné vzdělání v počtu 18 (12,59%) a základní vzdělání potom mělo 7 (4,90%) dotazovaných.

Položka z dotazníku č. 4

Zaměstnání respondentek

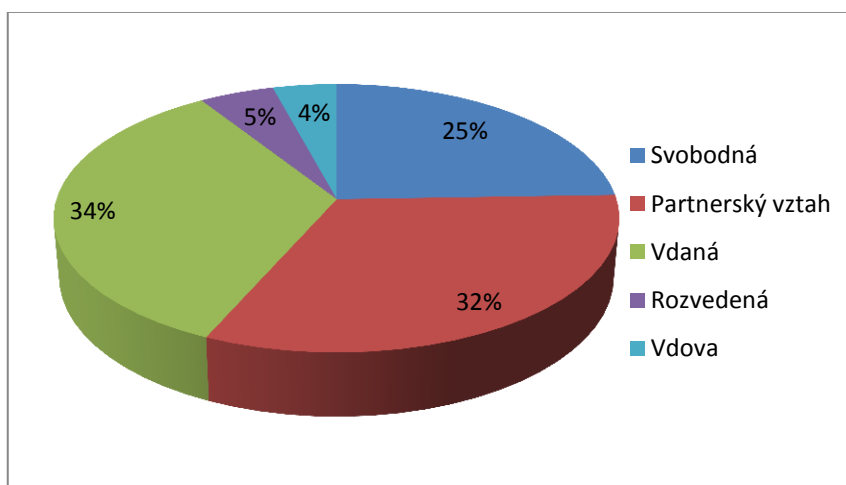

Obrázek č. 5: Graf zaměstnání respondentek

Nejpočetnější skupinu v dotazníkovém šetření tvořily pracující respondentky jako zaměstnankyně v počtu 70 (48,95%) a za nimi následovaly studentky, bylo jich 40 (27,97%). Třetí skupinou byly pracující ženy jako OSVČ, těch bylo 16 (11,19%). Méně zastoupenou skupinu tvořily respondentky, které uvedly možnost „jiná“, bylo to 10 (6,99%) žen a nejméně početnou skupinou byly nezaměstnané ženy v počtu 7 (4,90%).

Položka z dotazníku č. 5

Rodinný stav respondentek

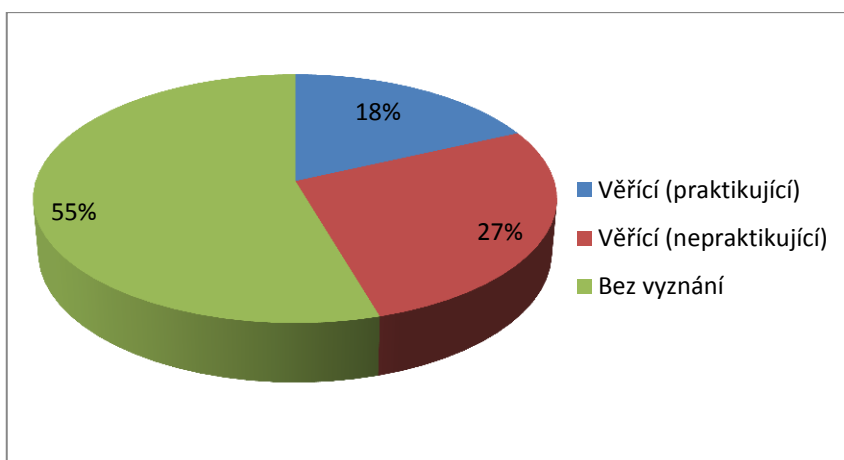

Obrázek č. 6: Graf rodinného stavu respondentek

Další položkou v dotazníkovém šetření byla otázka na rodinný stav. Nejčastěji uváděnou možností byla položka vdaná, zvolilo ji 49 (34,26%) žen a žijící v partnerském vztahu, těch bylo 46 (32,17%). Následovala možnost svobodná, tu uvedlo 35 (24,47%) oslovených. Daleko méně zastoupenými byly možnosti rozvedená, tu zvolilo 7 (4,90%) žen a vdova, těch bylo 6 (4,20%).

Položka z dotazníku č. 6

Náboženské vyznání respondentek

Obrázek č. 7: Graf náboženského vyznání respondentek

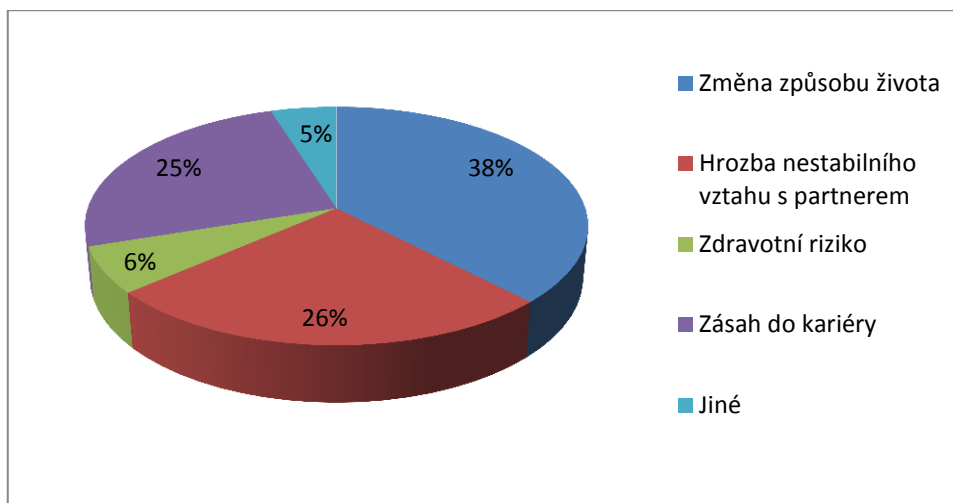
Ve výzkumu byly nejvíce zastoupeny respondentky bez vyznání 78 (54,55%). Druhou skupinou byly nepraktikující věřící v počtu 39 (27,27%) a poslední skupinou praktikující věřící zastoupeni 26 (18,18%) ženami.

6.2 Okolnosti vedoucí mladé ženy k upřednostnění rodiny či kariéry

Okolnosti vedoucí k upřednostnění rodiny či kariéry respondentek byla zjišťována položkami v dotazníku č. 8, 9, 10, 15, 16, 20. V tabulkách jsou porovnány četnosti jednotlivých odpovědí respondentek a na obrázcích pak grafické znázornění jejich odpovědí.

Položka z dotazníku č. 8

Na otázku č. 8 (Co může podle Vás vést ženy k odkládání mateřství či k bezdětnosti?) byla nejčastěji zvolena odpověď „změna způsobu života“, kterou uvedlo 54 respondentek. Ženy zřejmě mají strach, že by pro ně byl právě největší problém to, že by musely upustit od svého navyklého způsobu života, možná od svých zájmů, koníčků, pracovních návyků. Nejvíce z této změny měly strach ženy ve věku 31–35 let a naopak nejméně se jí bály ženy ve věku 26–30 let. Nejméně uváděnou odpovědí na tuto otázku byla varianta „jiné“, kterou uvedlo 7 žen, a jejich odpovědi byly např. nedostatek financí, neexistence vlastního bydlení či institucionálních zařízení (jeslí, školek).

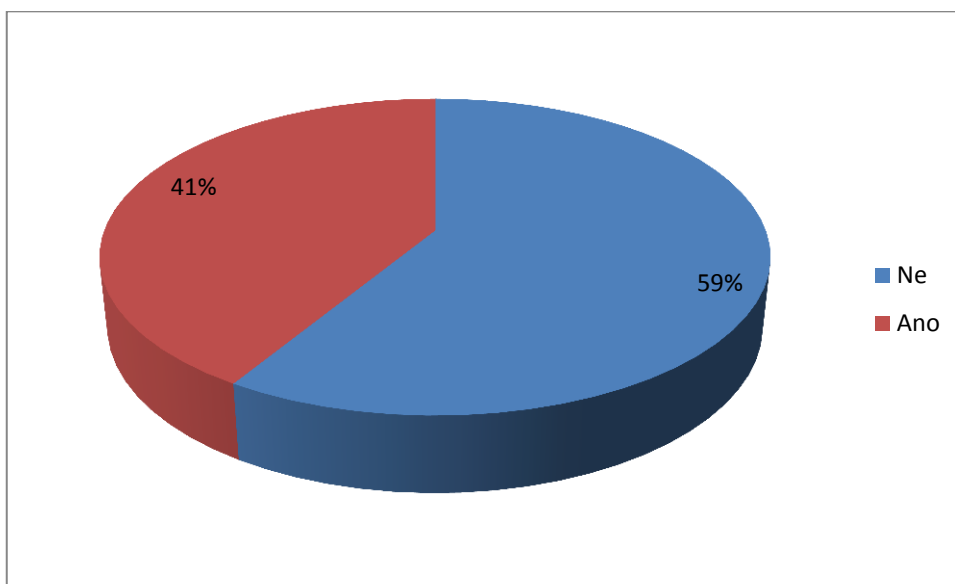

Obrázek č. 8: Graf možností pro odkládání mateřství či bezdětnosti respondentek

V této otázce vybralo nejvíce oslovených možnost změna způsobu života 54 (37,76%), následovala hrozba nestabilního vztahu s partnerem 37 (25,87%) a zásah do kariéry 36 (25,17%). Pouhých 9 (6,29%) žen zvolilo zdravotní riziko a 7 (4,91%) možnost jiná.

Položka v dotazníku č. 9

Otázka č. 9. (Máte děti?) zjišťovala, kolik námi oslovených respondentek má dítě. Odpověď „ano“ zvolilo 59 žen, odpověď „ne“ uvedlo zbývajících 84. Ženy mohly také v této otázce uvést, jaký je věk dětí, ten se pohyboval od nejnižšího, který byl 2 měsíce, po nejvyšší, což bylo 23 let. Nejčastěji uvedly, že mají dítě ženy se středoškolským vzděláním s maturitou, a také ženy žijící ve městě, které má více než 50 tisíc obyvatel.

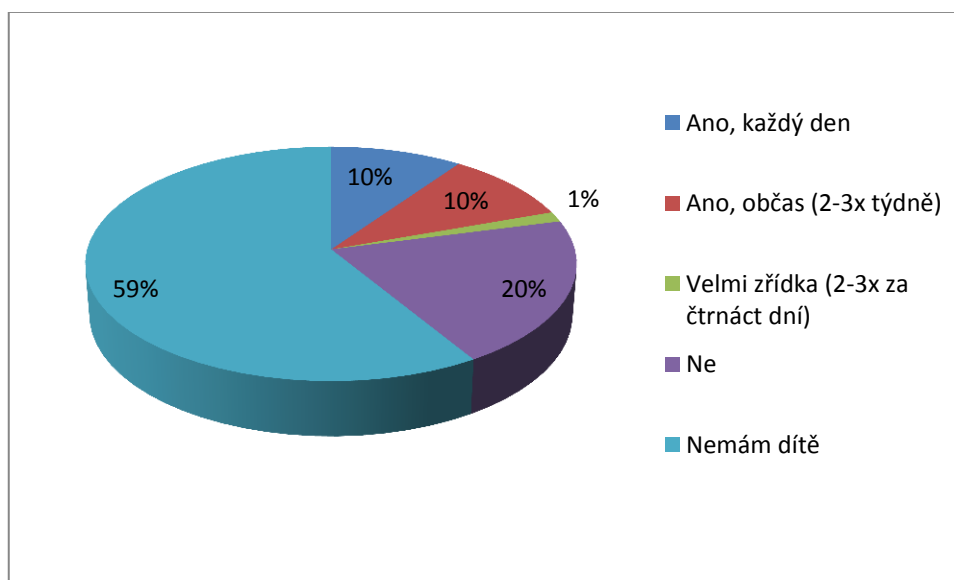

Obrázek č. 9: Graf dotazu na existenci dětí respondentek

Na otázku, zda mají oslovené respondentky děti, jich 84 (58,74%) odpovědělo ne, zbývajících 59 (41,26%) děti mělo.

Položka v dotazníku č. 10

Následující **otázka č. 10. (Využíváte při péči o dítě institucionální služby?)** navazovala na předcházející otázku č. 9. Zjišťovala, kolik mladých žen využívá při péči o své dítě institucionální služby a jak často. Z celkového počtu 59 žen, které uvedly, že děti mají, využívá institucionální služby 30 žen. Kromě 2 žen využívají všechny respondentky tyto služby minimálně 2-3x týdně, nejčastěji tak odpověděly ženy žijící ve městě, které má více než 50 tisíc obyvatel. Zbývajících 29 žen z celkového počtu 59 respondentek majících děti institucionálních služeb nevyužívá. Jsou to zřejmě většinou ty ženy, které mají děti již staršího věku.

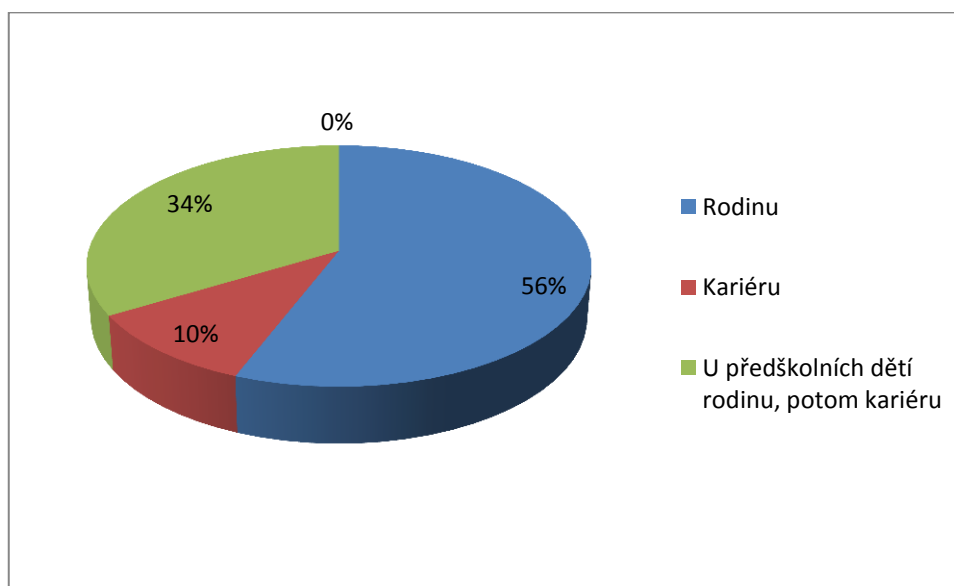

Obrázek č. 10: Graf využití institucionálních služeb při péči o dítě respondentek

Nejvíce oslovených žen 84 (58,74%) uvedlo, že dítě nemají, tudíž pomoci institucionálních služeb nevyužívají. Dalších 29 (20,28%) respondentek uvedlo, že pomoci institucionálních služeb nevyužívají. 14 (9,79%) oslovených žen uvedlo, že služby využívají každý den a stejný počet žen 14 (9,79%) jejich pomoci využívá občas. Poslední možnost velmi zřídka zvolily 2 (1,40%) oslovené ženy.

Položka v dotazníku č. 15

Další otázka č. 15. (Pokud byste měla možnost volby mezi rodinou a kariérou, kterou byste zvolila a proč?) zjišťovala preferenci mladých žen v oblasti rodiny či kariéry. Z výzkumu vyplynulo, že 80 oslovených žen by zvolilo možnost „rodinu“, nejčastěji tak odpovídaly ženy se středoškolským vzděláním s maturitou, naopak nejméně tak odpověděly ženy s vyšším odborným vzděláním. Nejméně uváděly respondentky možnost „kariéru“, kterou uvedlo pouhých 15 dotazovaných žen, přičemž téměř všechny měly vysokoškolské vzdělání. Zbývajících 48 respondentek z celkového počtu by zvolilo možnost „u předškolních dětí rodinu, potom kariéru“, přičemž nejvíce by tuto volbu preferovaly ženy se středoškolským vzděláním s maturitou, a také ženy žijící ve městě, které má více než 50 tisíc obyvatel.

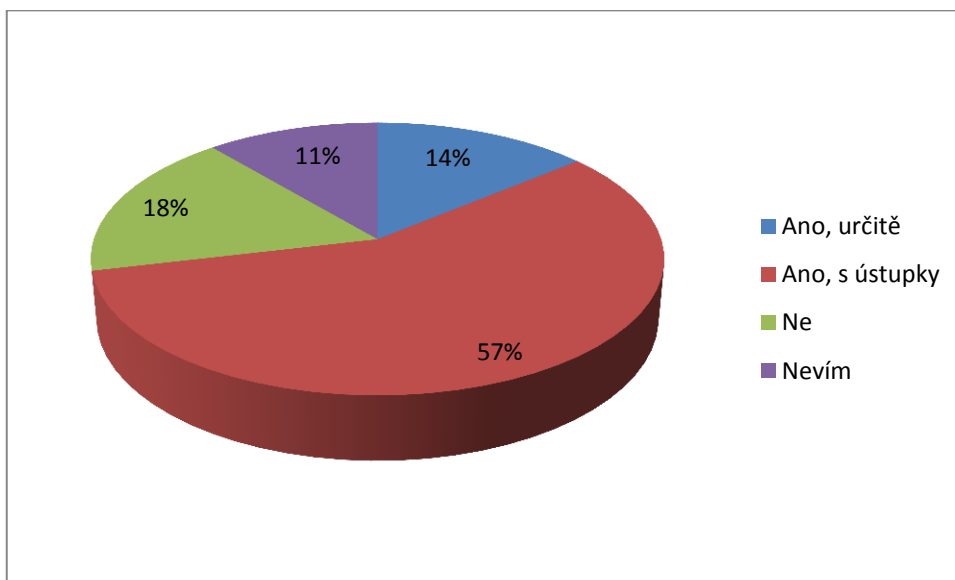
Obrázek č. 11: Graf možnosti upřednostnění rodiny nebo kariéry respondentek

V této otázce si měly respondentky vybrat z několika možností, které by upřednostnily. Nejvíce z nich a to 80 (55,94%) si vybralo možnost rodina. Druhou hodně početnou volbou žen byla u předškolních dětí rodina a potom kariéra, tu zvolilo 48 (33,57%) dotazovaných. Kariéru by si vybralo 15 (10,49%) z dotazovaných žen a možnost ve výběru položek v dotazníku „jiná“ nezvolila žádná z oslovených respondentek.

Položka v dotazníku č. 16

Na otázku č. 16. (**Myslíte si, že je rodina dobře slučitelná s kariérou?**) týkající se slučitelnosti rodiny a kariéry odpovědělo 20 oslovených žen možností „ano, určitě“ a dalších 82 „ano, s ústupky“. Nejčastěji tak odpověděly ženy pracující jako zaměstnankyně, následně pak studentky. Asi záleží na tom, jakou má žena představu o kariéře, zda ji chce dělat na vyšších postech, nebo chce jen chodit do práce jako řadový zaměstnanec a přitom mít rodinu. Zřejmě u té první možnosti si sama nevystačí, bude potřebovat pomoc partnera, širší rodiny i institucionálních služeb. Pro některé by mohl být překvapující nízký počet žen, které si myslí, že rodina není dobře slučitelná s kariérou, těchto žen bylo 25. Dalších 16 respondentek uvedlo, že neví, zda lze rodina s kariérou dobře sloučit, nejčastěji tak uváděly ženy ve věku 26–30 let.

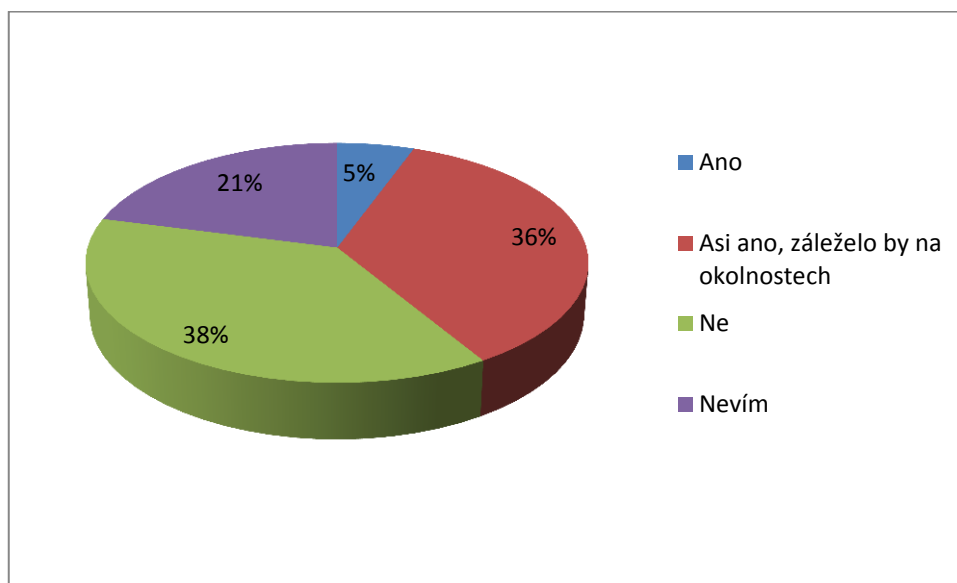

Obrázek č. 12: Graf slučitelnosti rodiny s kariérou

Že je rodina slučitelná s kariérou s ústupky si myslí 82 (57,34%) respondentek a že je slučitelná zcela určitě potom 20 (13,99%) žen. Naopak o tom, že rodina není slučitelná s kariérou je přesvědčeno 25 (17,48%) oslovených žen. 16 (11,19%) z oslovených žen zvolilo možnost nevím.

Položka v dotazníku č. 20

Otázka č. 20. (Dala byste přednost lépe placenému místu před společně stráveným časem se svou rodinou?) zjišťovala, kolik žen by upřednostnilo lépe placené místo před svou rodinou. Na tuto otázku odpovědělo 54 respondentek záporně, z nichž bylo 16 nezaměstnaných, a i tak by upřednostnily rodinu před lépe placeným místem. Kladně odpovědělo 59 žen, z nich 34 bylo zaměstnaných a 25 nezaměstnaných. Poslední varianta byla „nevím“, na kterou odpovědělo 30 dotazovaných, většina z nich byly studentky.

Obrázek č. 13: Graf upřednostnění lépe placeného místa před společně stráveným časem s rodinou

Na tuto otázku v dotazníku přibližně stejný počet žen vyjádřil zcela opačný názor. 54 (37,77%) zvolilo variantu ne, že by nedalo přednost lépe placenému místu před společně stráveným časem s rodinou, 51 (35,66%) respondentka by naopak práci asi upřednostnila. Dalších 8 (5,59%) žen by ji upřednostnilo určitě. Nerozhodnutých zůstalo 30 (20,98%).

Pro otázky č. 6 (náboženské vyznání) a č. 15 (pokud byste měla možnost volby mezi rodinou a kariérou, kterou byste zvolila a proč?) byla stanovena hypotéza H_1 :

H_{0} : Mezi **náboženskou vírou a upřednostněním kariéry či rodiny** neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_{A} : Mezi **náboženskou vírou a upřednostněním kariéry či rodiny** existuje statisticky významný rozdíl.

	Rodina		Kariéra		U předškolních dětí rodina, poté kariéra		Σ
	P	O	P	O	P	O	
NÁBOŽENSKÁ VÍRA							
Věřící	36,00	36,36	7,00	6,82	22,00	21,82	65,00
Nevěřící	44,00	43,64	8,00	8,18	26,00	26,18	78,00
Σ	80,00		15,00		48,00		143,00

Tabulka č. 4: Vztah mezi náboženskou vírou a upřednostněním kariéry či rodiny

	A	B	C	Σ
A	0,004	0,005	0,002	0,01
B	0,003	0,004	0,001	0,01
Σ				0,02

Vypočítané testové kritérium $\chi^2 = 0,02$

Stupeň volnosti pro tuto kontingenční tabulku: $f = (r-1) \times (s-1) = 1 \times 2 = 2$

Zvolená hladina významnosti: **0,05**

Kritická hodnota testového kritéria: $\chi^2_{0,05}(2) = 5,991$

Při srovnání vypočítané hodnoty testového kritéria s hodnotou kritickou zjistíme, že vypočítaná hodnota je menší, proto přijímáme nulovou hypotézu.

Mezi odpověďmi na uvedené otázky tedy nebyla prokázána statisticky významná souvislost. To znamená, že **náboženská víra nesouvisí s upřednostněním kariéry či rodiny**.

Pro otázky č. 3 (nejvyšší dosažené vzdělání) a č. 15 (pokud byste měla možnost volby mezi rodinou a kariérou, kterou byste zvolila a proč?) byla stanovena hypotéza 2H:

$2H_0$: Mezi nejvyšším dosaženým vzděláním a upřednostněním kariéry či rodiny neexistuje statisticky významný rozdíl.

$2H_A$: Mezi nejvyšším dosaženým vzděláním a upřednostněním kariéry či rodiny existuje statisticky významný rozdíl.

NEJVYŠŠÍ DOSAŽENÉ VZDĚLÁNÍ	Rodina		Kariéra		U předškolních dětí rodina, poté kariéra		Σ
	P	O	P	O	P	O	
ZŠ + SŠ bez maturity	20,00	15,10	3,00	2,83	4,00	9,06	27,00
SŠ s maturitou	42,00	38,04	4,00	7,13	22,00	22,83	68,00
VOŠ + VŠ	18,00	26,85	8,00	5,03	22,00	16,11	48,00
Σ	80,00		15,00		48,00		143,00

Tabulka č. 5: Vztah mezi nejvyšším dosaženým vzděláním a upřednostněním kariéry či rodiny

	A	B	C	Σ
A	1,586	0,010	2,828	4,42
B	0,412	1,376	0,030	1,82
C	2,92	1,75	2,15	6,82
Σ				13,06

Vypočítané testové kritérium $\chi^2 = 13,06$

Stupeň volnosti pro tuto kontingenční tabulku: $f = (r-1) \times (s-1) = 2 \times 2 = 4$

Zvolená hladina významnosti: **0,05**

Kritická hodnota testového kritéria: $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$

Při srovnání vypočítané hodnoty testového kritéria s hodnotou kritickou zjistíme, že vypočítaná hodnota je větší, proto odmítáme nulovou hypotézu a přijímáme alternativní.

Mezi odpověďmi na uvedené otázky tedy byla prokázána statisticky významná souvislost. To znamená, že **nejvyšší dosažené vzdělání významným způsobem souvisí s upřednostněním kariéry či rodiny.**

Pro otázky č. 2 (místo bydliště) a č. 15 (pokud byste měla možnost volby mezi rodinou a kariérou, kterou byste zvolila a proč?) byla stanovena hypotéza 3H:

$3H_0$: Mezi **bydlištěm** mladých žen a **upřednostněním kariéry či rodiny** neexistuje statisticky významný rozdíl.

$3H_A$: Mezi **bydlištěm** mladých žen a **upřednostněním kariéry či rodiny** existuje statisticky významný rozdíl.

MÍSTO BYDLIŠTĚ	Rodina		Kariéra		U předškolních dětí rodina, poté kariéra		Σ
	P	O	P	O	P	O	
Vesnice	24,00	22,38	4,00	4,20	12,00	13,43	40,00
Město (do 50.tis.obyv.)	26,00	27,41	7,00	5,14	16,00	16,45	49,00
Město (nad 50.tis.obyv.)	30,00	30,21	4,00	5,66	20,00	18,13	54,00
Σ	80,00		15,00		48,00		143,00

Tabulka č. 6: Vztah mezi místem bydliště a upřednostněním kariéry či rodiny

	A	B	C	Σ
A	0,118	0,009	0,152	0,28
B	0,073	0,673	0,012	0,76
C	0,00	0,49	0,19	0,68
Σ				1,72

Vypočítané testové kritérium $\chi^2 = 1,72$

Stupeň volnosti pro tuto kontingenční tabulku: $f = (r-1) \times (s-1) = 2 \times 2 = 4$

Zvolená hladina významnosti: **0,05**

Kritická hodnota testového kritéria: $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$

Při srovnání vypočítané hodnoty testového kritéria s hodnotou kritickou zjistíme, že vypočítaná hodnota je menší, proto přijímáme nulovou hypotézu.

Mezi odpověďmi na uvedené otázky tedy nebyla prokázána statisticky významná souvislost. To znamená, že **místo bydliště nesouvisí s upřednostněním kariéry či rodiny.**

Pro otázky č. 4 (zaměstnání) a č. 20 (dala byste přednost lépe placenému místu před společně stráveným časem se svou rodinou?) byla stanovena hypotéza 5H:

5H₀: Mezi **zaměstnatelností a upřednostněním rodiny či lépe placeného místa** neexistuje statisticky významný rozdíl.

5H_A: Mezi **zaměstnatelností a upřednostněním rodiny či lépe placeného místa** existuje statisticky významný rozdíl

ZAMĚSTNÁNÍ	Ano + asi ano		Ne		Nevím		Σ
	P	O	P	O	P	O	
Pracuji	34,00	35,48	38,00	32,48	14,00	18,04	86,00
Nepracuji	25,00	23,52	16,00	21,52	16,00	11,96	57,00
Σ	59,00		54,00		30,00		143,00

Tabulka č. 7: Vztah mezi zaměstnatelností a upřednostněním rodiny či lépe placeného pracovního místa

	A	B	C	Σ
A	0,062	0,940	0,906	1,91
B	0,093	1,418	1,366	2,88
Σ				4,78

Vypočítané testové kritérium $\chi^2 = 4,78$

Stupeň volnosti pro tuto kontingenční tabulku: $f = (r-1) \times (s-1) = 1 \times 2 = 2$

Zvolená hladina významnosti: **0,05**

Kritická hodnota testového kritéria: $\chi^2_{0,05}(2) = 5,991$

Při srovnání vypočítané hodnoty testového kritéria s hodnotou kritickou zjistíme, že vypočítaná hodnota je menší, proto přijímáme nulovou hypotézu.

Mezi odpověďmi na uvedené otázky tedy nebyla prokázána statisticky významná souvislost. To znamená, že **zaměstnatelnost nesouvisí s upřednostněním rodiny či lépe placeného pracovního místa.**

Předcházející čtyři hypotézy nám ukázaly, zda existuje či neexistuje statisticky významná souvislost mezi náboženskou vírou, nejvyšším dosaženým vzděláním a místem bydlištěm v souvislosti s upřednostněním rodiny či kariéry. Dále jestli existuje či neexistuje statisticky významná souvislost mezi zaměstnáním a upřednostněním lépe placeného místa před společně stráveným časem s rodinou. Tyto hypotézy souvisely s dílčím výzkumným cílem č. 1: Zjistit, jaké okolnosti vedou mladé ženy k upřednostnění rodiny či kariéry a výzkumnou otázkou č. 1: Co má vliv u mladých žen na upřednostnění rodiny či kariéry?, přičemž nám k tomu pomohly otázky v dotazníku č. 8, 9, 10, 15, 16, 20.

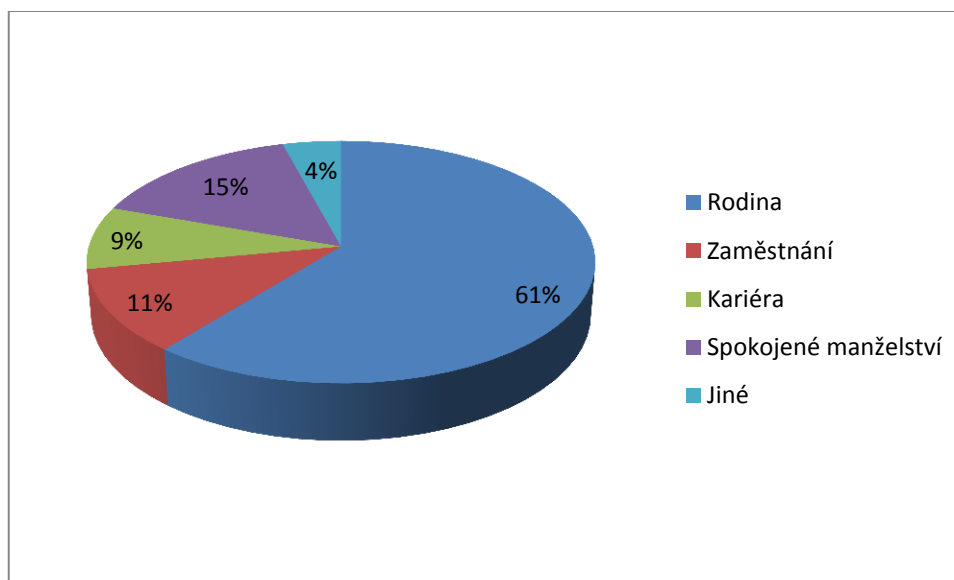
Z výzkumné otázky č. 1: Co má vliv u mladých žen na upřednostnění rodiny či kariéry? vyplynulo, že respondenty sice upřednostňují rodinu před kariérou, ale současně si myslí že je rodina s určitými ústupky slučitelná s kariérou. I v případě lépe placeného místa by ženy volily raději rodinu.

6.3 Co je pro mladé ženy v jejich životě nejdůležitější

Priority v životě respondentek byly zjišťovány položkou v dotazníku č. 7. V tabulce jsou porovnány četnosti jednotlivých odpovědí respondentek a na obrázku pak grafické znázornění jejich odpovědí.

Položka z dotazníku č. 7

Na otázku č. 7 (**Kterou z těchto možností pokládáte ve svém životě za nejdůležitější?**) odpovědělo 87 respondentek, že je pro ně v životě nejdůležitější „rodina“, nejčastěji tuto možnost uvedly ženy, které jsou vdané či žijí v partnerském vztahu, dále pak ty, které mají děti. Za rodinou následovalo na druhém místě „spokojené manželství“, to si vybralo 22 respondentek a nejčastěji tak uváděly ženy svobodné nebo žijící v partnerském vztahu. Další v nabídce bylo „zaměstnání“, pro něj se rozhodlo 16 dotazovaných, a dále „kariéra“, která byla vybrána 12x. Zbývajících 6 respondentek z celkového počtu 143 zvolilo možnost „jiné“, kdy nejčastěji uvedly odpověď uplatnění se na trhu práce, či peníze.

Obrázek č. 14: Graf nejdůležitější priority v životě respondentek

Nejčastěji zvolenou odpovědí na tento dotaz byla možnost rodina, tu vybralo 87 (60,84%) žen. Následovaly varianty spokojené manželství 22 (15,38%), zaměstnání 16 (11,19%) a kariéra 12 (8,39%). 6 (4,20%) žen označilo možnost „jiná“.

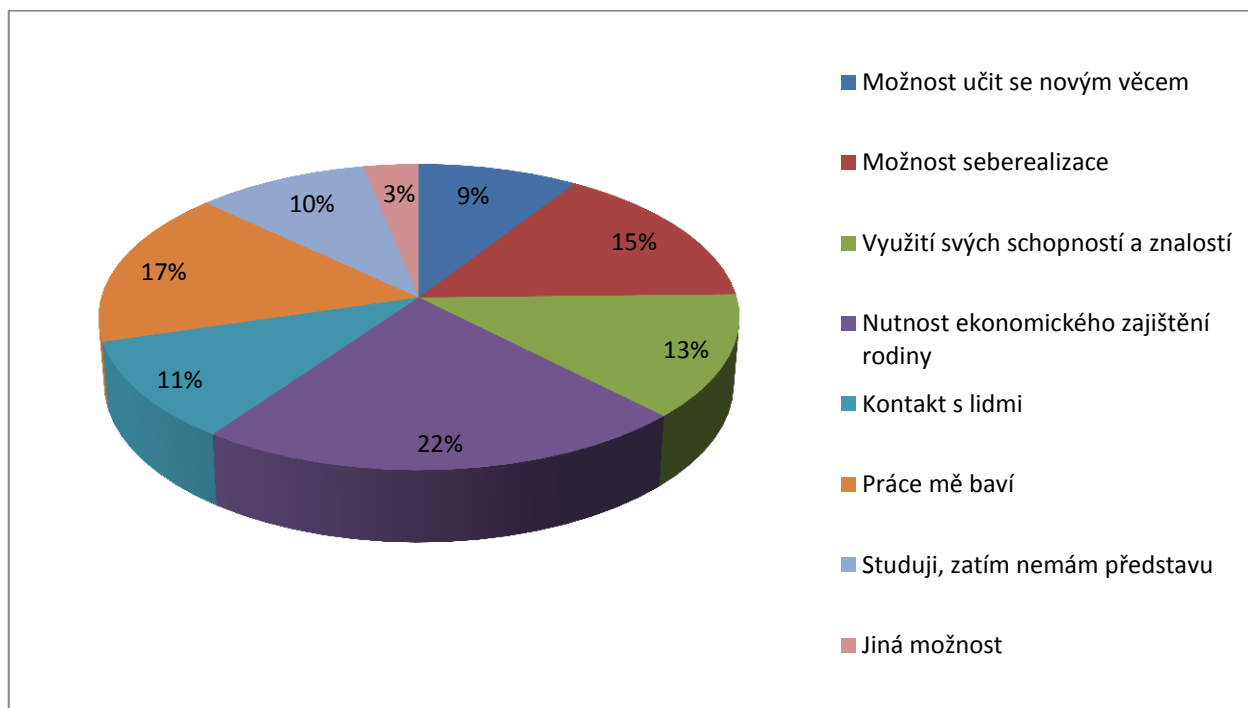
Jak je vidět z výše uvedené otázky v dotazníku, většina žen by se přikláněla k odpovědi na výzkumnou otázku č. 2: Co mladé ženy ve svém životě považují za nejdůležitější?, že v jejich životě je nejdůležitější rodina, protože tuto odpověď si zvolily více než 2/3 žen a za ní hned se těsně umístila položka spokojené manželství.

6.4 Co pro mladé ženy znamená zaměstnání

Význam zaměstnání respondentek byl zjišťován položkou v dotazníku č. 19. V tabulce jsou porovnány četnosti jednotlivých odpovědí respondentek a na obrázku pak grafické znázornění jejich odpovědí.

Položka z dotazníku č. 19

V otázce č. 19 (Co pro Vás znamená Vaše zaměstnání?) si mohly mladé ženy zvolit z více možností. Nejvíce respondentky volily variantu „nutnost ekonomického zajištění rodiny“, kdy si tuto odpověď zvolilo 63 dotazovaných, nejčastěji to byly vdané ženy ve věku 36–40 let. Druhou nejčastěji označovanou variantou byla možnost „práce mě baví“, kterou si zvolilo 47 žen, nejčastěji se jednalo o respondentky se středoškolským vzděláním s maturitou. Z nabízených položek byla nejméně vybírána „jiná možnost“, která byla určena k vyjádření vlastního názoru. Tuto volbu využilo 9 respondentek a většinou se jednalo o odpověď „peníze“.

Obrázek č. 15: Graf významu zaměstnání respondentek

V této otázce si mohly oslovené respondentky zvolit více odpovědí než jednu, maximálně však jen tři. Měly se zamyslet nad tím, co pro ně znamená jejich zaměstnání. Nejčastěji byla volena nutnost ekonomického zajištění rodiny a to v 63 (22,18%) případech. Za ní následovala možnost, že respondentku její práce baví 47 (16,55%) a možnost seberealizace u 44 (15,49%) respondentek. Dalších 37 (13,04%) žen rádo využívá svých schopností a znalostí a kontakt s lidmi je důležitý pro 30 (10,56%) respondentek. Ty, které zatím nemají představu, jsou studentkami, je jich 28 (9,86%) a jinou možnost zvolilo 9 (3,17%).

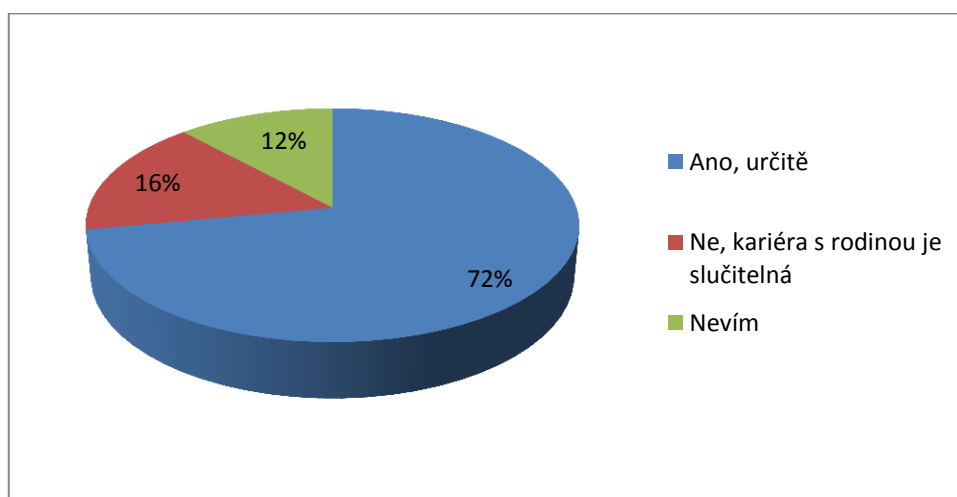
Z výzkumné otázky č. 3: Co mladé ženy spojují s pojmem zaměstnání? vyplynulo, že mladé ženy spojují pojem zaměstnání nejčastěji s nutností ekonomického zabezpečení rodiny. Některé ženy vidí zaměstnání jako zábavu, něco co je baví a jiné jako možnost seberealizace.

6.5 Myslí si mladé ženy, že kariéra má vliv na vztahy v rodině?

Zda si mladé ženy myslí, že kariéra má vliv na vztahy v rodině, bylo zjišťováno položkami v dotazníku č. 17, 18. V tabulkách jsou porovnány četnosti jednotlivých odpovědí respondentek a na obrázcích pak grafické znázornění jejich odpovědí.

Položka z dotazníku č. 17

V otázce č. 17 (**Myslíte si, že upřednostňování kariéry má dopad na partnerské/manželské vztahy v rodině?**) se téměř vždy objevila kladná možnost, kdy si 103 respondentek myslelo, že upřednostnění kariéry má dopad na partnerské či manželské vztahy v rodině. Nejčastěji tak na tuto otázku odpověděly ženy vdané nebo žijící v partnerském vztahu. Zápornou variantu si zvolilo 23 dotazovaných, které byly názoru, že kariéra je s rodinou slučitelná a nejčastěji to uváděly ženy ve věku 31–35 let. Poslední možnost „nevím“ označilo 17 respondentek, většinou se jednalo o svobodné studentky, které zřejmě ještě neměly žádné zkušenosti s tímto problémem, a tudíž neměly kladný ani záporný názor.

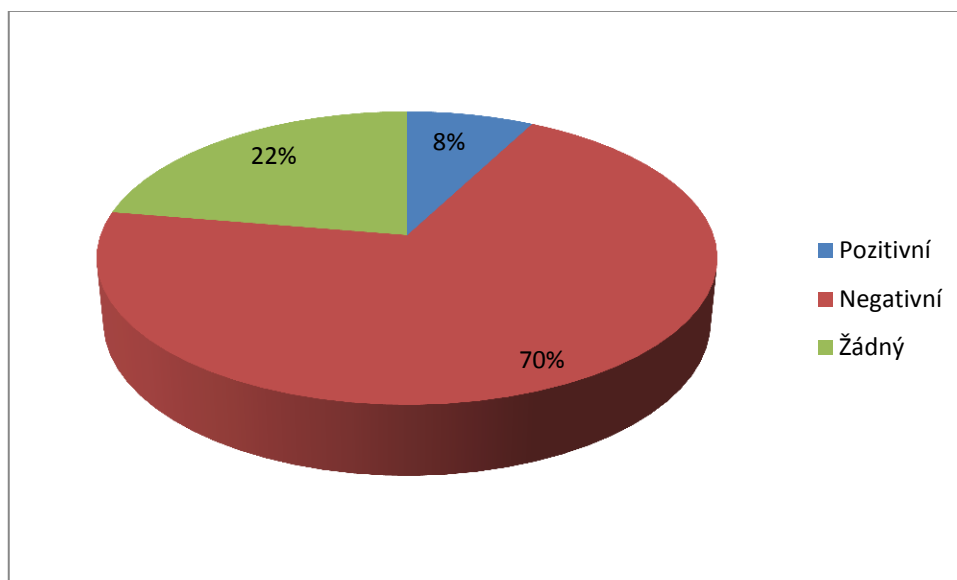

Obrázek č. 16: Graf možného dopadu při upřednostnění kariéry na partnerské/manželské vztahy v rodině

Že kariéra má dopad na rodinné vztahy si myslí 103 (72,03%) respondentek, o tom, že dopad nemá je přesvědčeno 23 (16,08%) žen a 17 (11,89%) si není jisto, neví.

Položka v dotazníku č. 18

V následující otázce č. 18 (Jaký je podle Vás tento dopad na partnerské/manželské vztahy?) se stejně jako v předcházející otázce č. 17 shodla většina respondentek na názoru, že upřednostnění kariéry má negativní dopad na partnerské či manželské vztahy, tohoto názoru bylo 100 žen. Opačného bylo 11 dotazovaných, které si myslely, že upřednostnění kariéry má naopak pozitivní dopad na partnerské či manželské vztahy. Nejčastěji tuto variantu zvolily ženy, které mají děti. Zbývajících 32 respondentek si vybralo možnost „nevím“, přičemž nejčastěji tak neodpovídaly svobodné ženy, jak by se na první pohled mohlo zdát, ale ženy žijící v partnerském vztahu.

Obrázek č. 17: Graf polarity dopadu na partnerské/manželské vztahy při upřednostnění kariéry

V této otázce měly respondentky vyjádřit svůj názor na to, jaký je tento dopad na partnerské/manželské vztahy. Jako negativní dopad označilo 100 (69,93%) oslovených žen, že je naopak pozitivní, si myslí 11 (7,69%) žen. Zbývajících 32 (22,38%) respondentek si vybralo možnost, že nemá žádný dopad na vztahy.

Pro otázky č. 1 (věková kategorie) a č. 17 (myslíte si, že upřednostnění kariéry má dopad na partnerské/manželské vztahy v rodině?) byla stanovena hypotéza 4H.

4H₀: Mezi **věkovou kategorií** mladých žen a jejich **názorem na dopad kariéry** na partnerské vztahy neexistuje statisticky významný rozdíl.

4H_A: Mezi **věkovou kategorií** mladých žen a jejich **názorem na dopad kariéry** na partnerské vztahy existuje statisticky významný rozdíl.

VĚK	Ano		Ne		Nevím		Σ
	P	O	P	O	P	O	
Do 30 let	60,00	56,90	12,00	12,71	7,00	9,39	79,00
Nad 30 let	43,00	46,10	11,00	10,29	10,00	7,61	64,00
Σ	103,00		23,00		17,00		143,00

Tabulka č. 8: Vztah mezi věkovou kategorií a názorem na dopad kariéry na partnerské vztahy

	A	B	C	Σ
A	0,169	0,039	0,609	0,82
B	0,208	0,048	0,752	1,01
Σ				1,83

Vypočítané testové kritérium $\chi^2 = 1,83$

Stupeň volnosti pro tuto kontingenční tabulku: $f = (r-1) \times (s-1) = 1 \times 2 = 2$

Zvolená hladina významnosti: **0,05**

Kritická hodnota testového kritéria: $\chi^2_{0,05}(2) = 5,991$

Při srovnání vypočítané hodnoty testového kritéria s hodnotou kritickou zjistíme, že vypočítaná hodnota je menší, proto přijímáme nulovou hypotézu.

Mezi odpověďmi na uvedené otázky tedy nebyla prokázána statisticky významná souvislost. To znamená, že **věková kategorie nesouvisí s názorem na dopad kariéry na partnerské vztahy.**

Tato hypotéza nám potvrdila, že neexistuje statisticky významná souvislost mezi věkovou kategorií a názorem, že kariéra může mít dopad na partnerské/manželské vztahy v rodině. Tato hypotéza souvisela s dílčím výzkumným cílem č. 4: Zjistit, zda si mladé ženy myslí, že kariéra má vliv na vztahy v rodině a výzkumnou otázkou č. 4: Má kariéra vliv na rodinné vztahy?, přičemž nám k tomu pomohly otázky v dotazníku č. 17, 18.

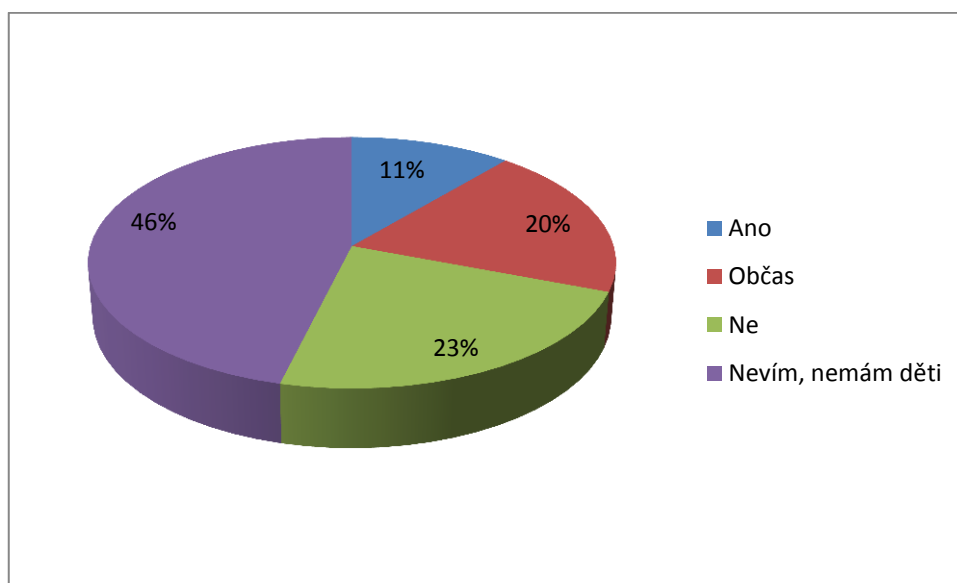
Výzkumná otázka č. 4: Má kariéra vliv na rodinné vztahy? ukázala, že si 2/3 respondentek myslí, že upřednostnění kariéry má určitě dopad na partnerské či manželské vztahy v rodině a dále si 2/3 dotazovaných myslí, že je tento dopad negativní.

6.6 Zjištění názorů na mateřství jako zátěžovou situaci

Zjišťování názorů respondentek na mateřství jako zátěžovou situaci bylo ověřováno položkami v dotazníku č. 11, 12, 13, 14. V tabulkách jsou porovnány četnosti jednotlivých odpovědí respondentek a na obrázcích pak grafické znázornění jejich odpovědí.

Položka z dotazníku č. 11

Na otázku č. 11 (**Hodnotíte mateřství jako zátěžovou situaci?**) odpovědělo 16 respondentek možností „ano“, nejčastěji tak odpověděly vdané ženy, které nevyužívají při péči o dítě institucionální služby. Další variantu „občas“ zvolilo 28 dotazovaných, přičemž většina z nich byla ve věku 36–40 let. Záporně odpovědělo 33 žen, téměř ve všech případech se jednalo o ženy vdané či žijící v partnerském vztahu. Zbývajících 66 respondentek zvolilo možnost „nevím, nemám dítě“.

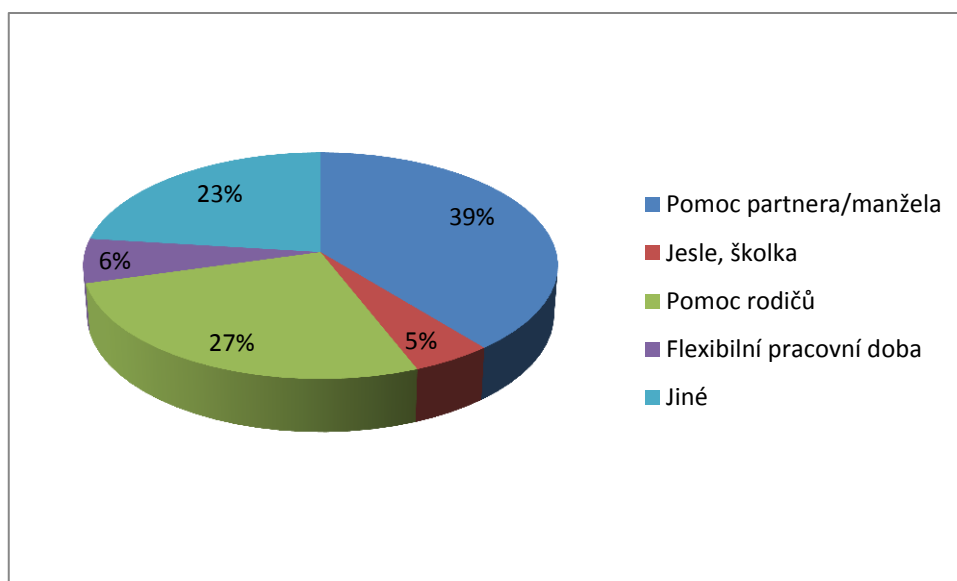
Obrázek č. 18: Graf na mateřství jako zátěžovou situaci

Nejčastější odpovědí na tuto otázku byla odpověď nevím, nemám děti v 66 (46,15%) případech. Druhou nejvíce vybíranou byla odpověď ne, tu zvolilo 33 (23,08%) respondentek. Možnost občas se vyskytla u 28 (19,58%) žen a odpověď ano u 16 (11,19%) z nich.

Položka v dotazníku č. 12

Otázka č. 12. (Co nebo kdo Vám nejvíce pomáhá zvládat rodinné povinnosti?) se netýkala jen mateřství, jako tomu bylo v předchozí otázce č. 11, ale zjišťovala, kdo mladým ženám nejvíce pomáhá zvládat povinnosti v rodině. Z našeho výzkumu vyplynulo, že nejvíce respondentkám pomáhá partner či manžel, tuto možnost uvedlo 56 žen. Druhou nejvíce vyskytovanou odpovědí byla pomoc rodičů, přičemž tak odpovědělo 38 dotazovaných, z nich se ve většině případů jednalo o studentky ve věku 20–25 let. Další variantou byla flexibilní pracovní doba, kterou zvolilo pouhých 9 žen. Tento nízký počet je způsoben pravděpodobně tím, že v mnoha zaměstnáních nevyjdou matce vstříc a nebo ani nelze umožnit flexibilní pracovní dobu. Poslední uzavřenou položkou byla možnost „jesle, školka“, kterou zvolilo 7 dotazovaných, ve většině případů se jednalo o vdané ženy. V této otázce v dotazníku mohly respondentky napsat i vlastní odpověď, kdy tak učinilo 33 žen a nejčastěji uváděly, že jim pomáhají přátelé, dále se objevila možnost, že „vše zvládám sama“, nebo také „nikdo“.

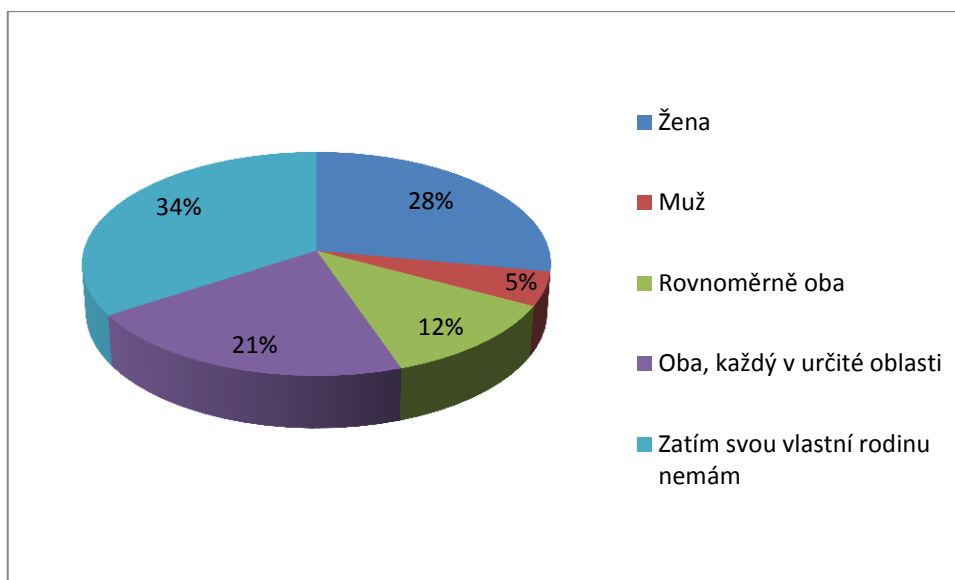

Obrázek č. 19: Graf pomoci při zvládání rodinných povinností respondentek

Nejvíce oslovených respondentek 56 (39,16%) si cení pomoci partnera/manžela a za nimi hned následuje pomoc rodičů 38 (26,57%). Možnost „jiná“ si vybralo 33 (23,08%) žen. Flexibilní pracovní dobu si zvolilo 9 (6,29%) oslovených a na posledním místě to byly jesle, školka v 7 (4,90%) případech.

Položka v dotazníku č. 13

V otázce č. 13 (**Kdo se u Vás více podílí na chodu rodiny?**) se respondentky většinou shodly, že se nejvíce na chodu rodiny podílí ony samy, odpovědělo tak 40 žen, nejčastěji ve věku 36–40 let. Druhou nejvíce se vyskytovanou odpovědí byla možnost „zatím svou vlastní rodinu nemám“, kdy tak odpovědělo 49 žen a nejčastěji se jednalo o ženy mladší 30 let se středoškolským vzděláním s maturitou. Respondentek, kterých uvedlo, že se v chodu rodiny podílí rovnoměrně s partnerem, bylo 17 a dalších 30 uvedlo, že se v chodu rodiny podílí sice oba, ale každý v určité oblasti. Pouhých 7 dotazovaných zvolilo možnost, že se na chodu rodiny nejvíce podílí muž, přičemž tak odpověděly ženy, pro něž je v životě nejdůležitější zaměstnání.

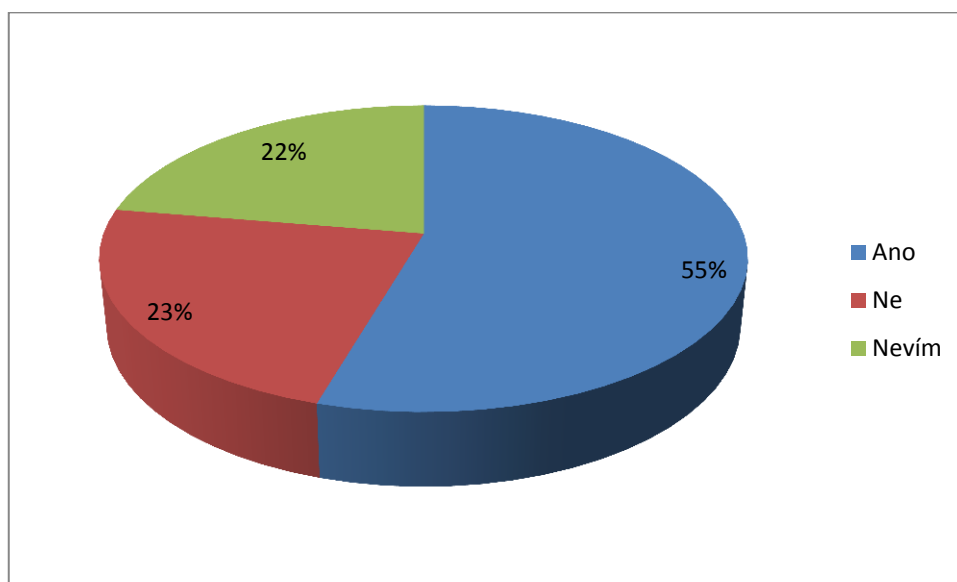

Obrázek č. 20: Graf podílení se na chodu rodiny respondentek

Nejčastěji zvolenou odpovědí na tuto otázku, byla možnost zatím svou vlastní rodinu nemám a to u 49 (34,26%) žen. Že se na chodu rodiny více podílí žena, si vybralo 40 (27,97%) respondentek a že oba, každý v určité oblasti potom 30 (20,98%). Následovala možnost rovnoměrně oba 17 (11,89%) a na posledním místě byla možnost muž a to v 7 (4,90%) případech.

Položka v dotazníku č. 14

Otázka č. 14 (Myslíte si, že v případě, kdy je žena schopna lépe ekonomicky zajistit rodinu, měl by jít na rodičovskou dovolenou její partner/manžel?) zjišťovala, zda by mladé ženy poslaly na rodičovskou dovolenou partnera v případě, kdy by byly samy schopny lépe ekonomicky zajistit rodinu. Kladnou odpověď zvolilo 78 respondentek, přičemž se ve většině případů jednalo o ženy ve věku 20–25 let. Před několika lety by tato možnost asi nikomu nepřišla v úvahu, bylo jasné, že vždy na rodičovskou dovolenou půjde žena, avšak v současné době se zvyšuje počet mužů, kteří na rodičovskou dovolenou nastupují místo žen. Zápornou odpověď uvedlo 33 dotazovaných. Možnost „nevím“ si vybralo 32 respondentek, jednalo se o ženy, které zatím dítě nemají, a tudíž se neodkází do situace vcítit.

Obrázek č. 21: Graf odchodu partnera/manžela na rodičovskou dovolenou

78 (54,54%) oslovených respondentek si myslí, že v případě, kdy je žena schopna lépe ekonomicky zajistit rodinu, by měl jít na rodičovskou dovolenou partner/manžel. 33 (23,08%) žen se naopak s tímto názorem neztotožňuje a vybralo si odpověď ne. Dalších 32 (22,38%) respondentek neví, nedovedlo se rozhodnout.

Pro otázky č. 5 (rodinný stav) a č. 11 (hodnotíte mateřství jako zátěžovou situaci?) byla stanovena hypotéza H_0 :

H_0 : Mezi **rodinným stavem** ženy a **vnímáním mateřství jako zátěžové situace** neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A : Mezi **rodinným stavem** ženy a **vnímáním mateřství jako zátěžové situace** existuje statisticky významný rozdíl.

RODINNÝ STAV	Ano + Občas		Ne		Nevím		Σ
	P	O	P	O	P	O	
Svobodná	4,00	10,77	4,00	8,08	27,00	16,15	35,00
Partnerský vztah	8,00	14,15	9,00	10,62	29,00	21,23	46,00
Vdaná	26,00	15,08	14,00	11,31	9,00	22,62	49,00
Rozvedená + Vdova	6,00	4,00	6,00	3,00	1,00	6,00	13,00
Σ	44,00		33,00		66,00		143,00

Tabulka č. 9: Vztah mezi rodinným stavem a vnímáním mateřství jako zátěžové situace

	A	B	C	Σ
A	4,255	2,058	7,282	13,60
B	2,676	0,246	2,843	5,76
C	7,91	0,64	8,20	16,75
D	1,00	3,00	4,17	8,17
Σ				44,28

Vypočítané testové kritérium $\chi^2 = 44,28$

Stupeň volnosti pro tuto kontingenční tabulku: $f = (r-1) \times (s-1) = 3 \times 2 = 6$

Zvolená hladina významnosti: **0,05**

Kritická hodnota testového kritéria: $\chi^2_{0,05}(6) = 12,592$

Při srovnání vypočítané hodnoty testového kritéria s hodnotou kritickou zjistíme, že vypočítaná hodnota je větší, proto odmítáme nulovou hypotézu a přijímáme alternativní.

Mezi odpověďmi na uvedené otázky tedy byla prokázána statisticky významná souvislost. To znamená, že **rodinný stav významně souvisí s názorem na mateřství jako zátěžovou situaci.**

Tato hypotéza nám potvrdila, že existuje statisticky významná souvislost mezi rodinným stavem a vnímáním mateřství jako zátěžové situace. Tato hypotéza souvisela s dílčím výzkumným cílem č. 5: Zjistit, zda si mladé ženy myslí, že mateřství je zátěžovou situací a výzkumnou otázkou č. 5: Považují mladé ženy mateřství za zátěžovou situaci?, přičemž nám k tomu dopomohly otázky v dotazníku č. 11, 12, 13, 14.

Výzkumná otázka č. 5: Považují mladé ženy mateřství za zátěžovou situaci? nebyla jednoznačně zodpovězena, neboť ½ respondentek neví, zda je mateřství zátěžovou situací, protože zatím dítě nemají. Žen příklánějících se ke kladné možnosti bylo sice o něco více, než těch, co zvolily zápornou variantu, ale rozdíl nebyl natolik výrazný, abychom jednoznačně konstatovaly, zda mladé ženy vnímají mateřství za zátěžovou situaci či nikoli.

7 SHRNUÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU A DISKUSE

Jak vyplynulo z dotazníkového šetření, v životě mladých žen zaujímá rodina přednost před kariérou, považují ji ve svém životě za nejdůležitější. Z oslovených 143 žen, si tuto variantu zvolilo 87 (60,84%) z nich, kariéru potom pouhých 12 (8,39%), přičemž na druhém místě se umístila možnost spokojené manželství. S kariérou by se dalo částečně spojit i zaměstnání, které si vybralo 16 (11,19%) žen, takže kdybychom spojily tyto dvě sobě podobné položky, dostaly bychom se na číslo 28 (19,58%). I tak je vidět, že rodina při výběru mladých žen zvítězila. Také při možnosti volby mezi rodinou a kariérou si rodinu zvolilo 80 (55,94%) žen, kariéru pouhých 15 (10,49%) žen. 48 (33,57%) respondentek by zvolilo u předškolních dětí rodinu, potom kariéru. To, že je rodina dobře slučitelná s kariérou si myslí 102 (71,33%) oslovené ženy, pouhých 25 (17,48%) si myslí opak, tedy že tyto dvě věci sloučit nelze. To, že upřednostnění kariéry má dopad na partnerské/manželské vztahy v rodině si myslí 103 (72,03%) ženy, přičemž 100 (69,93%) respondentek je přesvědčeno, že tento dopad je negativní, jen 23 (16,08%) je přesvědčeno, že upřednostnění kariéry dopad nemá, že kariéra je s rodinou slučitelná. Samozřejmě, že žena nemůže své rodinné povinnosti zvládat sama, přičemž největší oporou při jejich plnění jí je partner/manžel, tuto možnost si vybralo 56 (39,16%) žen, a potom rodiče a to v 38 (26,57%) případech. Také na chodu domácnosti se většinou podílejí určitým způsobem oba partneři, v 47 (32,87%) případech, i když 40 (27,97%) z oslovených žen si vybralo možnost, že se na chodu domácnosti podílí spíše ona. Pokud by žena byla schopna lépe ekonomicky zajistit rodinu, měl by jít podle 78 (54,54%) žen na rodičovskou dovolenou její partner/manžel. O tom, že by dalo přednost lépe placenému místu před společně stráveným časem se svou rodinou, je přesvědčeno 59 (41,25%) žen, téměř stejný počet, a to 54 (37,77%), by zvolilo právě naopak druhou možnost, rodinu.

O tom, zda si ženy zvolí rodinu nebo kariéru, rozhoduje jistě i vzdělání. Kvalitní vzdělání umožňuje ženám přístup ke všem profesím a pracovním pozicím, nabízí jim na trhu práce stejné možnosti jako mužům. Pozice pro „sekundární vydělávající“ přinesly příležitosti pro ty ženy, které sice nedávají prioritu pracovní kariéře, ale chtějí pracovat, třeba zůstat v kontaktu s oborem, který vystudovaly, touží po seberealizaci nebo chtějí vydělávat peníze, aby zlepšily ekonomickou situaci rodiny. Cathrin Hakimová, autorka preferenční teorie, se snaží ve své knize vysvětlit rozdíl ve finančních odměnách žen a mužů pomocí kategorizace různých životních preferencí identifikovatelných u žen. Preferenční teorie nabízí pohled

na to, jak vysvětlit volbu ženy mezi placenou prací v zaměstnání (tedy volba kariéry) a domácí neplacenou prací (tedy rodina). Hakimová totiž rozlišuje tři základní typy životních strategií žen. Jsou to ženy orientované na domácnost a rodinu, ty vidí prioritu v dětech, ženy orientované na práci logicky preferují kariéru před rodinným životem a ženy adaptabilní, které kombinují rodinu s kariérou. (Hakim, 2000, s. 164)

Studie autorů Balcar, Filipová, Machová si všímají skutečnosti, že pozici žen na trhu práce, tedy jejich volbu mezi rodinou a kariérou ovlivňuje poměrně značný rozdíl mezi výdělky mužů a žen. Balcar, Filipová, Machová na datech z roku 2011 zjistili, že ženy vydělávají v průměru 77,8 % průměrné mužské mzdy. Zjistili, že část mzdového rozdílu mezi muži a ženami lze vysvětlit odlišnými preferencemi ohledně účasti na trhu práce. Ženy, které jsou více orientovány na pracovní kariéru, očekávají odlišné preference ohledně uplatnění se na trhu práce, mají odlišné požadavky na pracovní pozici, hledají náročnější a prestižnější práci i vyšší mzdové sazby. Ty, které jsou orientovány více na rodinu, péči o děti a chod domácnosti, hledají méně náročnou práci s větší jistotou práce a nižší mzdovou sazbou. (Balcar, Filipová a Machová, 2012, s. 158)

Při porovnání výsledků prací na podobné téma jsme došly k závěru, že ve většině výzkumů jsou výsledky stejné nebo velmi podobné. Ženy upřednostňují rodinu, děti a manželství před kariérou, i když zaměstnání je pro ně důležité, ale často z důvodu ekonomického zajištění rodiny. Tuto odpověď také zvolilo 63 (44,06%) oslovených žen v našem výzkumu. Zřejmě i v naší moderní době stále platí, že žena je tou, která pečuje o rodinu a muž tím, který ji finančně zabezpečuje.

8 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Jako hlavní možnosti, jak dostat do podvědomí mladých lidí, studentů a žáků informace o rodině, kariéře, pomoci státu, o problémech s odkládáním mateřství, či možnosti výměny matky otcem při péči o dítě na rodičovské dovolené, se nejvhodnější zdají besedy a přednášky pořádané pro studenty přímo na základních a středních školách. Žáci a studenti by zde získali všechny potřebné informace, jak stát podporuje mladé rodiny, dozvěděli by se o systému institucionálních služeb při péči o dítě, sociálních dávkách. Vhodná by byla také beseda s lékařem, který by mohl nastínit problematiku odkládání mateřství, kdy se ve vyšším věku ženě nemusí podařit otěhotnět, nebo otázku interrupce a s ní spojenou pozdější neplodnost. Dalším přínosem by také mohla být přednáška se zástupci Úřadu práce nebo nějakým zaměstnavatelem na téma úlev v zaměstnání pro pracující matky a také o možnostech podpory státu v oblasti dávek státní sociální podpory. Mohli by také shlédnout nějaký film představující ženy - matky jako zaměstnankyně na plný úvazek nebo dokonce úspěšné podnikatelky, aby viděli, že rodinu a kariéru lze za určitých podmínek spolu skloubit. V neposlední řadě by bylo vhodné i umístění letáků či informačních brožurek o radách, informacích a možnostech pomoci státu ženám - matkám, aby jejich rozhodování, zda je pro ně důležitější a přednější rodina nebo kariéra bylo jednodušší.

ZÁVĚR

Úkolem této bakalářské práce bylo zjistit, zda mladé ženy ve Zlínském kraji dávají přednost kariéře nebo rodině. Náš osobní předpoklad byl, že se většina žen na mateřství těší a že budou upřednostňovat rodinu. To se také ve výzkumu potvrdilo. Nicméně je pravdou, že se plánované rodičovství odsouvá do pozdějších let, než tomu bylo dříve. Nejdříve si ženy chtějí vybudovat pevné zázemí pro dítě a s tím je logicky spojeno budování kariéry. V okamžiku, kdy ale dítě přijde na svět, se žena stává matkou a kariéra ustupuje do pozadí, s čímž souhlasila většina respondentek. Především u malých dětí předškolního věku si i ženy, pro které je kariéra důležitá, uvědomovaly, že v tomto věkovém období dítě je pro ně rodina na prvním místě. Samozřejmě, co si která žena zvolí, záleží na každé ženě individuálně.

Náš osobní názor je, že by se nemělo upouštět od tradičního způsobu výchovy dítěte, kdy matka věnuje všechn čas péči o dítě, protože mateřská je jeden z projevů ženskosti. Malé dítě potřebuje být s matkou téměř neustále, potřebuje cítit její lásku, péči, náklonnost, získávat pocit bezpečí a jistoty. Toto je v dnešní uspěchané době ale velmi často opomíjeno a mnoho žen s přibývajícím věkem potom řeší potíže, zda je vůbec schopna otěhotnět, protože ve věku pro ně nejpříznivějším daly přednost kariéře, která je velmi pomíjivá.

Pediatr Josef Švejcar říká: „Žena je fyziologicky nepoměrně složitější než muž. Příroda ji tak nevybavila proto, aby se v potu tváře snažila muži vyrovnat. Je dokonalejší prostě proto, že je zárukou přežití lidského rodu, muž ji k tomu jen poskytuje servis. Pokud žena touto dokonalostí plýtvá v boji o pomyslnou rovnoprávnost, je to škoda – pro ni, pro muže, pro celý lidský rod.“

Předkládaná bakalářská práce má dvě části. Teoretická část se věnuje informacím o rodině, kariéře, problematice genderu, tomu, proč ženy mohou odkládat mateřství, sociální politice státu.

Praktická část zjišťovala prostřednictvím dotazníkového šetření, jaké jsou preference mladých žen ve Zlínském kraji, co se týká rodiny a kariéry. Hlavní výzkumný cíl byl rozčleněn do pěti dílčích výzkumných cílů a odpovědi na ně zjišťovalo pět výzkumných otázek a předem stanovené hypotézy, které byly na základě výpočtů přijaty nebo zamítnuty.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BALCAR, Jiří, Lenka FILIPOVÁ a Zuzana MACHOVÁ. *Gender Wage gap in the Czech Republic: First descriptive Analysis Based on Survey 2011*. Review of Economic Perspectives – Národohospodářský obzor. 2012, Vol. 12, Issue 3, 2012, pp. 151–167.
- [2] BĚLOHLÁVEK, František. *Osobní kariéra*. Vyd. 1. Praha: Grada, 1994, 109 s. ISBN 80-7169-083-x.
- [3] BIERMANN, Christine a Ralph RABEN. *Maminkou ve čtyřiceti?*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006, 178 s. ISBN 80-7367-075-5.
- [4] ČESKO. *Sociální pojištění: pojistné na sociální zabezpečení, nemocenské pojištění, důchodové pojištění, organizace a provádění sociálního zabezpečení: 2015: redakční uzávěrka 19.1.2015*. Ostrava: Sagit, 2015, 368 s. ISBN 978-80-7488-094-0.
- [5] ČESKO. *Sociální zabezpečení: státní sociální podpora, dávky pro osoby se zdravotním postižením, sociální služby, pomoc v hmotné nouzi, životní a existenční minimum: 2015: redakční uzávěrka 19.1.2015*. Ostrava: Sagit, 2015, 240 s. ISBN 978-80-7488-095-7.
- [6] FRITZ, Hannelore. *Spokojeně v zaměstnání*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006, 199 s. ISBN 80-7367-113-1.
- [7] GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Vyd. 1. Praha: Argo, 1999, 595 s. ISBN 80-7203-124-4.
- [8] HAKIM, C. *Work-Lifestyle Choices in the 21st Century: Preference Theory*. Oxford: University Press, 2000. ISBN 978-0-19-924210-8.
- [9] HAŠKOVÁ, Hana. *Fenomén bezdětnosti*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009, 264 s. ISBN 978-80-7419-020-9.
- [10] HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 280 s.
- [11] HUBBARDOVÁ, Coleen. *Jak zvládnout domácnost, děti, manžela, práci i sebe*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2004, 164 s. ISBN 80-7106-361-4.

- [12] CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [13] KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, 215 s. ISBN 978-80-7367-383-3.
- [14] KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Vyd. 1. Brno: Paido, 2001, 199 s. ISBN 80-7315-004-2.
- [15] KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. Vyd. 4. Praha: ASPI, 2007, 503 s. ISBN 978-80-7357-276-1.
- [16] MAŘÍKOVÁ, Hana. *Proměny současné české rodiny*. Vyd. 1. Praha: Slon, 2000. 170 s. ISBN 80-8585-093-1.
- [17] MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2006, 323 s. ISBN 80-86429-58-x.
- [18] POTŮČEK, Martin. *Sociální politika*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995, 142 s. ISBN 80-85850-01-X.
- [19] PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 203 s. ISBN 978-80-247-3470-5.
- [20] PRŮCHA, Jan. *Pedagogická encyklopedie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009, 935 s. ISBN 978-80-7367-546-2.
- [21] RAŠTICOVÁ, Martina. *Česká žena mezi rodinou a profesí*. Vyd. 1. Brno: Cerm, 2011, 181 s. ISBN 978-80-7204-776-5.
- [22] RISSOVÁ, Suzanne a Teresa PALAGANOVÁ. *Pracující máma*. Vyd. 1. Praha: Knižní klub, 2012, 144 s. ISBN 978-80-242-3695-7.
- [23] RŮŽIČKA, Jiří. *Řízení profesní kariéry zaměstnanců*. Vyd. 1. Praha: VŠE, 1993. 132 s. ISBN 80-7079-531-X.
- [24] ŘEZÁČ, Jaroslav. *Sociální psychologie*. Vyd. 1. Brno: Paido, 1998, 268 s. ISBN 80-85931-48-6.

- [25] SIROVÁTKA, Tomáš a Ondřej HORA. *Rodina, děti a zaměstnání v české společnosti*. Vyd. 1. Boskovice: Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně v nakl. Albert, 2008, 328 s. ISBN 978-80-7326-140-5.
- [26] SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, 176 s. ISBN 80-7178-559-8.
- [27] TOMEŠ, Igor. *Sociální politika, teorie a mezinárodní zkušenost*. Vyd. 2. Praha: Socioklub, 2001. 262 s. ISBN 80-86484-00-9.
- [28] VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II: dospělost a stáří*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2007, 461 s. ISBN 978-80-246-1318-5.
- [29] VENDEL, Štefan. *Kariérní poradenství*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008, 224 s. ISBN 978-80-247-1731-9.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- [1] Gender: základní pojmy, 2014. In: ČSÚ: Český statistický úřad [online]. ČSÚ, ©2014 [cit. 2015-10-7]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/gender/gender_pojmy
- [2] Narození dětí, 2014. In: ČSÚ: Český statistický úřad [online]. ČSÚ, ©2015 [cit. 2015-10-30]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=N&pvo=DEM08&z=T&f=TABULKA&verze=-1&nahled=N&sp=N&skupId=1207&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~_S~_null_null_&katalog=30845&pvo=DEM08&str=v60#w=
- [3] Nemocenské pojištění, 2015. In: *Integrovaný portál MPSV* [online]. MPSV, ©2015 [cit. 2015-12-23]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/7>
- [4] Pohřebné, 2015. In: *Integrovaný portál MPSV* [online]. MPSV, ©2015 [cit. 2015-11-28]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/pohrebne>
- [5] Pohyb obyvatelstva, 2014. In: ČSÚ: Český statistický úřad [online]. ČSÚ, ©2015 [cit. 2015-10-30]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=N&pvo=DEM05&z=T&f=TABULKA&verze=-1&nahled=N&sp=N&skupId=546&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~_S~_null_null_&katalog=30845&pvo=DEM05&str=v94#w=
- [6] Porodné, 2015. In: *Integrovaný portál MPSV* [online]. MPSV, ©2015 [cit. 2015-11-28]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/porodne>
- [7] Přídavky na dítě, 2015. In: *Integrovaný portál MPSV* [online]. MPSV, ©2015 [cit. 2015-11-28]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/prid_na_dite
- [8] Příspěvek na bydlení, 2015. In: *Integrovaný portál MPSV* [online]. MPSV, ©2015 [cit. 2015-11-28]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/prisp_na_bydleni
- [9] Rodičovský příspěvek, 2015. In: *Integrovaný portál MPSV* [online]. MPSV, ©2015 [cit. 2015-11-28]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/rodicovsky_prisp
- [10] Státní sociální podpora, 2015. In: *MPSV: Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. MPSV, ©2015 [cit. 2015-11-28]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/2#dsp>

[11] Výroční zpráva o činnosti ISEA, 2013. In: *ISEA: Institut pro sociální a ekonomické analýzy* [online]. ISEA, ©2013 [cit. 2015-11-22]. Dostupné z: <http://www.isea.cz/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=896>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Atd. A tak dále

ČR Česká republika

ISEA Institut pro sociální a ekonomické analýzy

Např. Například

OSVČ Osoba samostatně výdělečně činná

Tzv. Takzvaný

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1: Grafické znázornění návaznosti dílčích výzkumných cílů a výzkumných otázek	46
Obrázek č. 2: Graf věkových kategorií	49
Obrázek č. 3: Graf místa bydliště	49
Obrázek č. 4: Graf nejvyššího dosaženého vzdělání	50
Obrázek č. 5: Graf zaměstnání respondentek	51
Obrázek č. 6: Graf rodinného stavu respondentek	51
Obrázek č. 7: Graf náboženského vyznání respondentek	52
Obrázek č. 8: Graf možností pro odkládání mateřství či bezdětnosti respondentek	53
Obrázek č. 9: Graf dotazu na existenci dětí respondentek	54
Obrázek č. 10: Graf využití institucionálních služeb při péči o dítě respondentek	55
Obrázek č. 11: Graf možnosti upřednostnění rodiny nebo kariéry respondentek	56
Obrázek č. 12: Graf slučitelnosti rodiny s kariérou	57
Obrázek č. 13: Graf upřednostnění lépe placeného místa před společně stráveným časem s rodinou	58
Obrázek č. 14: Graf nejdůležitější priority v životě respondentek	64
Obrázek č. 15: Graf významu zaměstnání respondentek	66
Obrázek č. 16: Graf možného dopadu při upřednostnění kariéry na partnerské/manželské vztahy v rodině	68
Obrázek č. 17: Graf polarity dopadu na partnerské/manželské vztahy při upřednostnění kariéry	69
Obrázek č. 18: Graf na mateřství jako zátěžovou situaci	72
Obrázek č. 19: Graf pomoci při zvládání rodinných povinností respondentek	73
Obrázek č. 20: Graf podílení se na chodu rodiny respondentek	74
Obrázek č. 21: Graf odchodu partnera/manžela na rodičovskou dovolenou	75

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Základní charakteristiky tradiční, moderní a postmoderní rodiny.....	15
Tabulka č. 2: Porodnost v ČR v letech 2007 – 2014	28
Tabulka č. 3: Počet sňatků a rozvodů v ČR v letech 2004 – 2014	29
Tabulka č. 4: Vztah mezi náboženskou vírou a upřednostněním kariéry či rodiny.....	59
Tabulka č. 5: Vztah mezi nejvyšším dosaženým vzděláním a upřednostněním kariéry či rodiny.....	60
Tabulka č. 6: Vztah mezi místem bydliště a upřednostněním kariéry či rodiny	61
Tabulka č. 7: Vztah mezi zaměstnatelností a upřednostněním rodiny či lépe placeného pracovního místa	62
Tabulka č. 8: Vztah mezi věkovou kategorií a názorem na dopad kariéry na partnerské vztahy.....	70
Tabulka č. 9: Vztah mezi rodinným stavem a vnímáním mateřství jako zátěžové situace.....	76
Tabulka č. 10: Věková kategorie	97
Tabulka č. 11: Místo bydliště	97
Tabulka č. 12: Nejvyšší dosažené vzdělání	97
Tabulka č. 13: Zaměstnání respondentek	97
Tabulka č. 14: Rodinný stav respondentek	98
Tabulka č. 15: Náboženské vyznání respondentek.....	98
Tabulka č. 16: Nejdůležitější priority v životě respondentek	98
Tabulka č. 17: Možnosti pro odkládání mateřství či bezdětnosti respondentek.....	98
Tabulka č. 18: Děti v rodině respondentek	99
Tabulka č. 19: Využití institucionálních služeb při péči o dítě respondentek	99
Tabulka č. 20: Mateřství jako zátěžová situace	99
Tabulka č. 21: Pomoc při zvládání rodinných povinností respondentek.....	99
Tabulka č. 22: Podílení se na chodu rodiny respondentek	100
Tabulka č. 23: Odchod partnera/manžela na rodičovskou dovolenou.....	100
Tabulka č. 24: Upřednostnění rodiny nebo kariéry respondentek	100
Tabulka č. 25: Slučitelnost rodiny s kariérou	100
Tabulka č. 26: Možný dopad upřednostnění kariéry na partnerské/manželské vztahy v rodině.....	101

Tabulka č. 27: Polarita dopadu upřednostnění kariéry na partnerské/manželské vztahy	101
Tabulka č. 28: Význam zaměstnání respondentek.....	101
Tabulka č. 29: Upřednostnění lépe placeného místa před společně stráveným časem s rodinou.....	101

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P1: Dotazník k výzkumu

Příloha P2: Tabulky četností analyzovaných položek v dotazníku

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK K VÝZKUMU

Vážená respondentko,

obracím se na Vás s prosbou o vyplnění následujícího dotazníku.

Jmenuji se Lucie Kurová a studuji poslední ročník bakalářského studia oboru Sociální pedagogika na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. V současné době se věnuji psaní bakalářské práce, která se zabývá kariérní či rodinnou preferencí u mladých žen ve Zlínském kraji. Dovolte mi prosím, abych Vás požádala o pravdivé a úplné vyplnění předkládaného dotazníku, který je součástí výzkumného šetření bakalářské práce a získané výsledky mi pomohou k jejímu zpracování. Dotazník je samozřejmě anonymní, všechny informace jsou důvěrné a použiji je pouze pro účely své práce. Vybranou jednu odpověď, která je Vám nejbližší, prosím zakroužkujte nebo zaškrtněte. Neexistuje žádná správná či špatná odpověď, všechny odpovědi jsou přípustné a reflektují Váš názor.

Předem Vám velmi děkuji za ochotu a čas, který jste věnovali vyplňování dotazníku.

Lucie Kurová

1. Věková kategorie

- a) Mladší 20 let
- b) 20 – 25 let
- c) 26 – 30 let
- d) 31 – 35 let
- e) 36 – 40 let
- f) Starší 40 let

2. Místo bydliště

- a) Vesnice
- b) Město (do 50 tisíc obyvatel)
- c) Město (nad 50 tisíc obyvatel)

3. Nejvyšší dosažené vzdělání

- a) Základní
- b) Středoškolské bez maturity, vyučení
- c) Středoškolské s maturitou
- d) Vyšší odborné
- e) Vysokoškolské

4. Zaměstnání

- a) Pracuji – zaměstnankyně
- b) Pracuji – OSVČ
- c) Nepracuji – nezaměstnaná
- d) Nepracuji – studentka
- e) Jiné (*prosím uveďte*).....

5. Rodinný stav

- a) Svobodná
- b) Partnerský vztah
- c) Vdaná
- d) Rozvedená
- e) Vdova

6. Náboženské vyznání

- a) Věřící (praktikující)
- b) Věřící (nepraktikující)
- c) Bez vyznání

7. Kterou z těchto možností pokládáte ve svém životě za nejdůležitější?

- a) Rodina
- b) Zaměstnání
- c) Kariéra
- d) Spokojené manželství
- e) Jiné (*prosím uveďte*).....

8. Co může podle Vás vést ženy k odkládání mateřství či k bezdětnosti?

- a) Změna způsobu života
- b) Hrozba nestabilního vztahu s partnerem
- c) Zdravotní riziko
- d) Zásah do kariéry
- e) Jiné (*prosím uveďte*).....

9. Máte děti? (Pokud ano, napište prosím počet dětí v rodinně a jejich věk)

- a) Ne
- b) Ano .....

10. Využíváte při péči o dítě institucionální služby?

- a) Ano, každý den
- b) Ano, občas (2-3x týdně)
- c) Velmi zřídka (2-3x za čtrnáct dní)
- d) Ne
- e) Nemám dítě

11. Hodnotíte mateřství jako zátěžovou situaci?

- a) Ano
- b) Občas
- c) Ne
- d) Nevím, nemám děti

12. Co nebo kdo Vám nejvíce pomáhá zvládat rodinné povinnosti?

- a) Pomoc partnera/manžela
- b) Jesle, školka
- c) Pomoc rodičů
- d) Flexibilní pracovní doba
- e) Jiné (prosím uveďte).....

13. Kdo se u Vás více podílí na chodu rodiny?

- a) Žena
- b) Muž
- c) Rovnoměrně oba
- d) Oba, každý v určité oblasti
- e) Zatím svou vlastní rodinu nemám

14. Myslíte si, že v případě, kdy je žena schopna lépe ekonomicky zajistit rodinu, měl by jít na rodičovskou dovolenou její partner/manžel?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

15. Pokud byste měla možnost volby mezi rodinou a kariérou, kterou byste zvolila a proč?

- a) Rodinu
- b) Kariéru
- c) U předškolních dětí rodinu, potom kariéru
- d) Jinou (*prosím uveďte*).....

16. Myslíte si, že je rodina dobře slučitelná s kariérou?

- a) Ano, určitě
- b) Ano, s ústupky
- c) Ne
- d) Nevím

17. Myslíte si, že upřednostňování kariéry má dopad na partnerské/manželské vztahy v rodině?

- a) Ano, určitě
- b) Ne, kariéra s rodinou je slučitelná
- c) Nevím

18. Jaký je podle Vás tento dopad na partnerské/manželské vztahy?

- a) Pozitivní
- b) Negativní
- c) Žádný

19. Co pro Vás znamená Vaše zaměstnání? (Označte prosím maximálně 3 možnosti)

- a) Možnost učit se novým věcem
- b) Možnost seberealizace
- c) Využití svých schopností a znalostí
- d) Nutnost ekonomického zajištění rodiny
- e) Kontakt s lidmi
- f) Práce mě baví
- g) Studuji, zatím nemám představu
- h) Jiná možnost (*prosím uveďte*).....

20. Dala byste přednost lépe placenému místu před společně stráveným časem se svou rodinou?

- a) Ano
- b) Asi ano, záleželo by na okolnostech
- c) Ne
- d) Nevím

PŘÍLOHA P II: TABULKY ČETNOSTÍ ANALYZOVANÝCH POLOŽEK V DOTAZNÍKU

Věková kategorie	Četnost	%
20 - 25 let	48	33,57
26 - 30 let	31	21,68
31 - 35 let	31	21,68
36 - 40 let	33	23,07
Celkem	143	100,00

Tabulka č. 10: Věková kategorie

Místo bydliště	Četnost	%
Vesnice	40	27,97
Město (do 50 tisíc obyvatel)	49	34,27
Město (nad 50 tisíc obyvatel)	54	37,76
Celkem	143	100,00

Tabulka č. 11: Místo bydliště

Nejvyšší dosažené vzdělání	Četnost	%
Základní	7	4,90
Středoškolské bez maturity, vyučení	20	13,99
Středoškolské s maturitou	68	47,55
Vyšší odborné	18	12,59
Vysokoškolské	30	20,97
Celkem	143	100,00

Tabulka č. 12: Nejvyšší dosažené vzdělání

Zaměstnání	Četnost	%
Pracuji - zaměstnankyně	70	48,95
Pracuji - OSVČ	16	11,19
Nepracuji - nezaměstnaná	7	4,90
Nepracuji - studentka	40	27,97
Jiné	10	6,99
Celkem	143	100,00

Tabulka č. 13: Zaměstnání respondentek

Rodinný stav	Četnost	%
Svobodná	35	24,47
Partnerský vztah	46	32,17
Vdaná	49	34,26
Rozvedená	7	4,90
Vdova	6	4,20
Celkem	143	100,00

Tabulka č. 14: Rodinný stav respondentek

Náboženské vyznání	Četnost	%
Věřící (praktikující)	26	18,18
Věřící (nepraktikující)	39	27,27
Bez vyznání	78	54,55
Celkem	143	100,00

Tabulka č. 15: Náboženské vyznání respondentek

Kterou z těchto možností pokládáte ve svém životě za nejdůležitější?	Četnost	%
Rodina	87	60,84
Zaměstnání	16	11,19
Kariéra	12	8,39
Spokojené manželství	22	15,38
Jiné	6	4,20
Celkem	143	100,00

Tabulka č. 16: Nejdůležitější priority v životě respondentek

Co může podle Vás vést ženy k odkládání mateřství či k bezdětnosti?	Četnost	%
Změna způsobu života	54	37,76
Hrozba nestabilního vztahu s partnerem	37	25,87
Zdravotní riziko	9	6,29
Zásah do kariéry	36	25,17
Jiné	7	4,91
Celkem	143	100,00

Tabulka č. 17: Možnosti pro odkládání mateřství či bezdětnosti respondentek

Máte děti?	Četnost	%
Ne	84	58,74
Ano	59	41,26
Celkem	143	100,00

Tabulka č. 18: Děti v rodině respondentek

Využíváte při péči o dítě institucionální služby?	Četnost	%
Ano, každý den	14	9,79
Ano, občas (2-3x týdně)	14	9,79
Velmi zřídka (2-3x za čtrnáct dní)	2	1,40
Ne	29	20,28
Nemám dítě	84	58,74
Celkem	143	100,00

Tabulka č. 19: Využití institucionálních služeb při péči o dítě respondentek

Hodnotíte mateřství jako zátěžovou situaci?	Četnost	%
Ano	16	11,19
Občas	28	19,58
Ne	33	23,08
Nevím, nemám děti	66	46,15
Celkem	143	100,00

Tabulka č. 20: Mateřství jako zátěžová situace

Co nebo kdo Vám nejvíce pomáhá zvládat rodinné povinnosti?	Četnost	%
Pomoc partnera/manžela	56	39,16
Jesle, školka	7	4,90
Pomoc rodičů	38	26,57
Flexibilní pracovní doba	9	6,29
Jiné	33	23,08
Celkem	143	100,00

Tabulka č. 21: Pomoc při zvládnání rodinných povinností respondentek

Kdo se u Vás více podílí na chodu rodiny?	Četnost	%
Žena	40	27,97
Muž	7	4,90
Rovnoměrně oba	17	11,89
Oba, každý v určité oblasti	30	20,98
Zatím svou vlastní rodinu nemám	49	34,26
Celkem	143	100,00

Tabulka č. 22: Podílení se na chodu rodiny respondentek

Myslíte si, že v případě, kdy je žena schopna lépe ekonomicky zajistit rodinu, měl by jít na rodičovskou dovolenou její partner/manžel?	Četnost	%
Ano	78	54,54
Ne	33	23,08
Nevím	32	22,38
Celkem	143	100,00

Tabulka č. 23: Odchod partnera/manžela na rodičovskou dovolenou

Pokud byste měla možnost volby mezi rodinou a kariérou, kterou byste zvolila?	Četnost	%
Rodinu	80	55,94
Kariéru	15	10,49
U předškolních dětí rodinu, potom kariéru	48	33,57
Jiné	0	0,00
Celkem	143	100

Tabulka č. 24: Upřednostnění rodiny nebo kariéry respondentek

Myslíte si, že je rodina dobře slučitelná s kariérou?	Četnost	%
Ano, určitě	20	13,99
Ano, s ústupky	82	57,34
Ne	25	17,48
Nevím	16	11,19
Celkem	143	100,00

Tabulka č. 25: Slučitelnost rodiny s kariérou

Myslíte si, že upřednostnění kariéry má dopad na Partnerské/manželské vztahy v rodině?	Četnost	%
Ano, určitě	103	72,03
Ne, kariéra s rodinou je slučitelná	23	16,08
Nevím	17	11,89
Celkem	143	100,00

Tabulka č. 26: Možný dopad upřednostnění kariéry na partnerské/manželské vztahy v rodině

Jaký je podle Vás tento dopad na partnerské/manželské vztahy?	Četnost	%
Pozitivní	11	7,69
Negativní	100	69,93
Žádný	32	22,38
Celkem	143	100,00

Tabulka č. 27: Polarita dopadu upřednostnění kariéry na partnerské/manželské vztahy

Co pro Vás znamená Vaše zaměstnání?	Četnost	%
Možnost učit se novým věcem	26	9,15
Možnost seberealizace	44	15,49
Využití svých schopností a znalostí	37	13,04
Nutnost ekonomického zajištění rodiny	63	22,18
Kontakt s lidmi	30	10,56
Práce mě baví	47	16,55
Studuji, zatím nemám představu	28	9,86
Jiná možnost	9	3,17
Celkem	284	100,00

Tabulka č. 28: Význam zaměstnání respondentek

Dala byste přednost lépe placenému místu před společně stráveným časem s rodinou?	Četnost	%
Ano	8	5,59
Asi ano, záleželo by na okolnostech	51	35,66
Ne	54	37,77
Nevím	30	20,98
Celkem	143	100,00

Tabulka č. 29: Upřednostnění lépe placeného místa před společně stráveným časem s rodinou